1η ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η Κάθοδος των Δωριέων

1. Να βάλεις ένα **Σ** για το σωστό και ένα **Λ** για το λάθος.

☐ Η κάθοδος των Δωριέων έγινε μονομιάς .

☐ Οι Δωριείς κινήθηκαν από το βορρά προς το νότο, γι' αυτό και η πορεία τους ονομάστηκε «κάθοδος».

☐ Όταν έφτασαν στην Πελοπόννησο, χωρίστηκαν σε ομάδες που κινήθηκαν σε διαφορετικές κατευθύνσεις.

☐ Οι παλιοί κάτοικοι των περιοχών στις οποίες έφτασαν οι Δωριείς ήταν πιο δυνατοί και γι' αυτό κατάφεραν να τους νικήσουν.

☐ Ένα από τα αποτελέσματα της καθόδου των Δωριέων ήταν ότι σταμάτησε να αναπτύσσεται ο μυκηναϊκός πολιτισμός.

☐ Μια ισχυρή ομάδα Δωριέων κατέλαβε τη Σπάρτη και την πεδινή περιοχή του ποταμού Ευρώτα.

2. Οι άνθρωποι ακόμα και σήμερα εγκαταλείπουν ένα χώρο, όταν κινδυνεύουν ή όταν θέλουν να ζήσουν καλύτερα.
Για ποιους άλλους λόγους νομίζεις οι άνθρωποι σήμερα αναγκάζονται να αναζητήσουν «καινούριες πατρίδες»;

....

....

....

....

3. Αν συμπληρώσεις σωστά τα τετραγωνάκια, στη χρωματισμένη στήλη θα σχηματιστεί το όνομα της περιοχής της Στερεάς Ελλάδας στην οποία παρέμειναν οι Δωριείς.

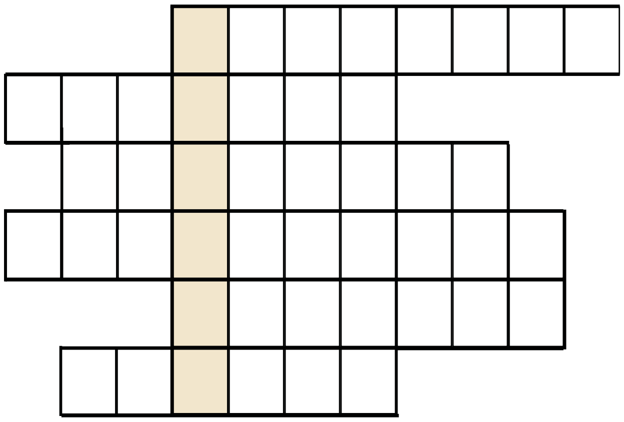

1. Οι Δωριείς μίλησαν τη δωρική ....

2. Ποτάμι που βρίσκεται στη Λακωνία.

3. Είναι πιθανό να πέρασαν στην Πελοπόννησο από τον ισθμό της ....

4. Ο μυκηναϊκός .... σταμάτησε να αναπτύσσεται.

5. Με τη δύναμή τους κυριάρχησαν.

6. Πόλη στην όχθη του Ευρώτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Οι Έλληνες δημιουργούν αποικίες

1. Να συμπληρώσεις στους αντίστοιχους αριθμούς, τα ονόματα των κυριότερων αποικιών.

Αιολικές	Ιωνικές	Δωρικές
1. Μυτιλήνη	**4.** Χίος	**7.** Αλικαρνασσός
2. Κύμη	**5.** Έφεσος	**8.** Κνίδος
3. Σμύρνη	**6.** Μίλητος	**9.** Λίνδος

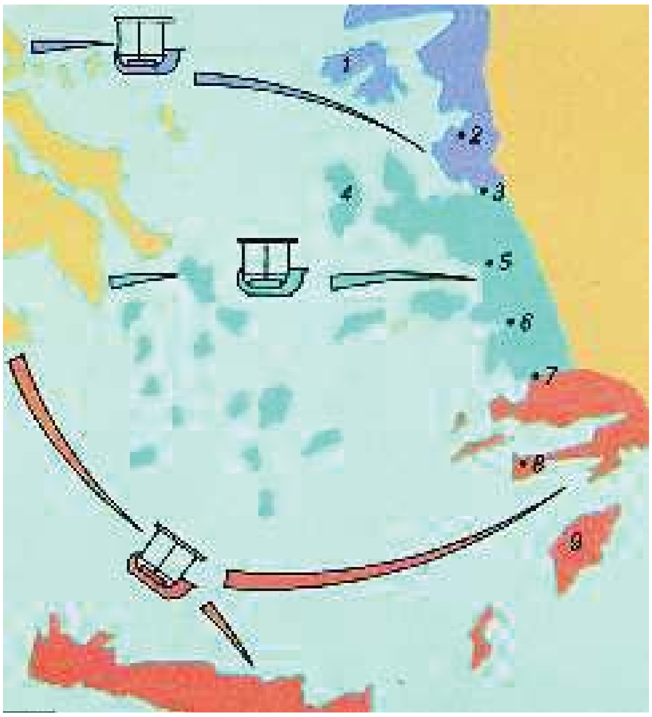

2. Φαντάσου πως είσαι ένα παιδί εκείνης της εποχής. Μαζί με την οικογένειά σου και με άλλους Ίωνες βρίσκεσαι σ' ένα καράβι που κινείται προς τα παράλια της Μ. Ασίας, για να βρείτε έναν καινούριο τόπο και να ζήσετε εκεί. Προσπάθησε να περιγράψεις τις σκέψεις σου χωρίζοντάς τες σε δύο κατηγορίες.

Ευχάριστες σκέψεις	Δυσάρεστες σκέψεις

3. Η ακροστιχίδα της αποικίας:

__ __ __ __ __ __ __	Αυτοί έφυγαν από τη Θεσσαλία.
__ __ __ __ __ __ __ __ __ __ __	Από αυτή έφυγαν οι Δωριείς.
__ __ __ __ __ __ __ __ __ __	Η μετανάστευση δεν έγινε με τέτοιο τρόπο.
__ __ __ __ __	Ξεκίνησαν από την Αττική αυτοί.
__ __ __ __ __	Τέτοια καταγωγή είχαν οι Έλληνες.
__ __ __ __	Στις μεγάλες γιορτές συγκεντρώνονταν σ' αυτά.
__ __ __ __ __ __	Έγινε ελληνική θάλασσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ποίηση και η θρησκεία των Ελλήνων

1. Τα ονόματα των θεών του Ολύμπου τα χρησιμοποιούμε ακόμα και σήμερα στην καθημερινή μας ζωή. Μπορείς να γράψεις μερικά παραδείγματα (ονόματα εστιατορίων, ξενοδοχείων, καταστημάτων, δρόμων, ανθρώπων, αθλητικών ομάδων, προϊόντων);

....

....

....

....

....

....

....

2. Να αντιστοιχίσεις τον κάθε θεό με αυτό που νομίζεις ότι θα ήταν το σύμβολό του:

Αθηνά	**λύρα**
Δίας	**φτερωτά σαντάλια**
Ερμής	**περικεφαλαία, δόρυ**
Ποσειδώνας	**τρίαινα**
Απόλλωνας	**κεραυνός**

3. Να τοποθετήσεις στα σχήματα τις λέξεις της παρένθεσης, έτσι που να ταιριάζει η μία με την άλλη.

(Ιλιάδα, Αχιλλέας, Οδύσσεια, Αγαμέμνονας, Οδυσσέας, Ιθάκη)

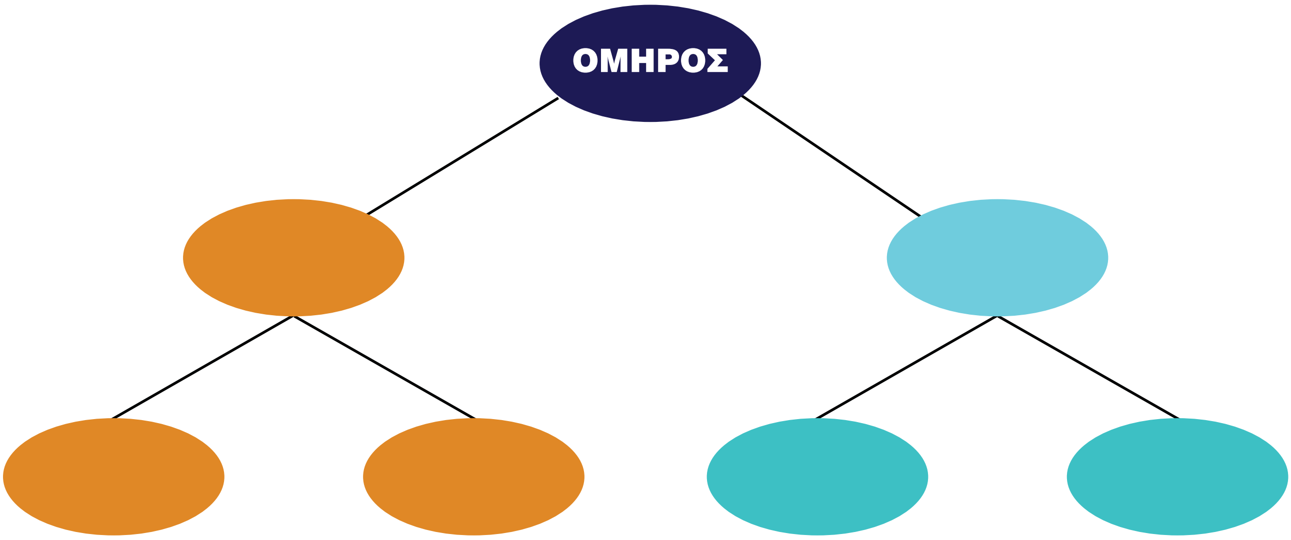

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: **Η τέχνη και η γραφή**

1. Να παρατηρήσεις το αγγείο.

α) Ποια γεωμετρικά σχήματα αναγνωρίζεις;

....

....

....

β) Σε τι χρησίμευαν τα αγγεία εκείνη την εποχή;

....

....

....

2. Φαντάσου ότι είσαι ένας αγγειοπλάστης της γεωμετρικής εποχής. Διακόσμησε το αγγείο σου με τον τρόπο που συνηθίζεται στην εποχή σου .

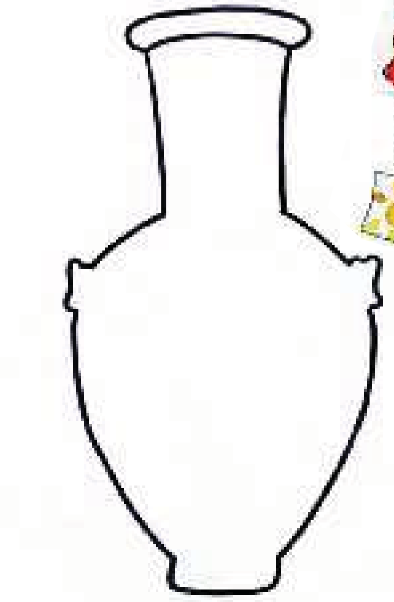

3. Στα μουσεία συνήθως υπάρχουν πολλά αγγεία. Πώς νομίζεις ότι βρέθηκαν εκεί;

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Επαναληπτικό μάθημα

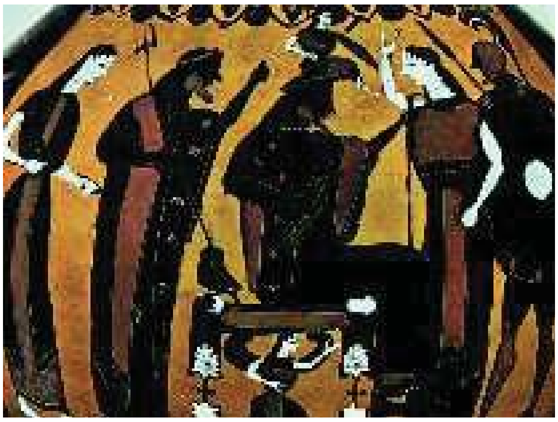

1. Η εικόνα δείχνει τμήμα από αγγείο του 6ου αιώνα π.Χ. Ποιους θεούς μπορείς να αναγνωρίσεις;

....

....

....

....

....

....

....

2. Διάλεξε την απάντηση που είναι σωστή για την κάθε ερώτηση:

1. Το τελευταίο ελληνικό φύλο που κινήθηκε προς τη νότια Ελλάδα ήταν οι ....

Α. Αιολείς **Β.** Ίωνες **Γ.** Δωριείς

2. Μετά την κάθοδο των Δωριέων σταμάτησε να αναπτύσσεται ο .... πολιτισμός

Α. μινωικός **Β.** μυκηναϊκός **Γ.** κυκλαδικός

3. Η τέχνη που αναπτύχθηκε αυτή την εποχή ονομάστηκε...........................

Α. γεωμετρική **Β.** γραμμική **Γ.** κλασική

4. Οι Έλληνες πήραν το αλφάβητο από τους...

Α. Αιγύπτιους **Β.** Φοίνικες **Γ.** κατοίκους των περιοχών τις οποίες αποίκησαν

5. Τα κτίρια που κατασκευάστηκαν αυτή την εποχή ήταν ....

Α. μεγάλα και πολυτελή **Β.** μεγάλα και απλά **Γ.** μικρά και απλά

3. Να παρατηρήσεις τις δύο εικόνες. Σε τι νομίζεις ότι μοιάζουν;

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

2η ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΧΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Νέες αποικίες των Ελλήνων

1. Το νόμισμα νομίζεις ότι βοήθησε την ανάπτυξη του εμπορίου; Μπορείς να εξηγήσεις γιατί;

....

....

....

....

....

....

....

Ασημένιο νόμισμα από τον Κρότωνα, αποικία στη Μεγάλη Ελλάδα (Εθνικό Νομισματικό Μουσείο).

2. Να αντιστοιχίσεις στον παρακάτω πίνακα αυτά που ταιριάζουν:

Αιτίες	Αποτελέσματα
Οι άνθρωποι συγκεντρώθηκαν σιγά σιγά σε περιοχές.	Οι άνθρωποι άρχισαν να φεύγουν και έκαναν αποικίες.
Τα γεωργικά προϊόντα δεν ήταν πια αρκετά για όλους.	Αναπτύχθηκε το εμπόριο.
Οι αποικίες αντάλλασσαν με τις μητροπόλεις εμπορεύματα.	Δημιουργήθηκαν πόλεις- κράτη.

3. Να προσπαθήσεις να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο ήταν χτισμένη μια πόλη - κράτος της εποχής εκείνης. Αν θέλεις, μπορείς και να τη ζωγραφίσεις.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Τα πολιτεύματα στην αρχαϊκή Ελλάδα

1. Στην αρχαία Ελλάδα ο τύραννος ήταν αυτός που κυβερνούσε και δεν έδινε λόγο σε κανέναν για ό,τι έκανε.

Τι εννοούμε σήμερα, όταν χρησιμοποιούμε για κάποιον αυτή τη λέξη;

....

....

....

....

....

2. Να συμπληρώσεις τον πίνακα βάζοντας ένα **X** όπου ταιριάζει :

	Συμμετέχει ο λαός στην εξουσία του κράτους.	Το κράτος διοικούν μερικοί πλούσιοι.	Την εξουσία την έχει ένας.	Ο λαός κατα-πιέζεται.	Το κράτος διοικούν οι ευγενείς (άριστοι).
Βασιλεία					
Αριστοκρατία					
Ολιγαρχία					
Τυραννίδα					
Δημοκρατία					

3. Η ακροστιχίδα των πολιτευμάτων

_ _ _ _ _ _ _ _	Αυτοί που κυβερνούσαν στο ολιγαρχικό πολίτευμα ήταν οι ....
_ _ _ _ _ _ _ _ _	Τον παλιό καιρό κυβερνούσε .... (με άρθρο).
_ _ _ _	Στην Αθήνα σιγά σιγά την εξουσία την έπαιρνε ο ....
_ _ _ _ _ _ _	Όσοι είχαν πλουτίσει με το εμπόριο ένιωθαν πιο ....
_ _ _ _ _ _ _ _	Οι .... δεν έδιναν λόγο σε κανέναν για ό,τι έκαναν.
_ _ _ _ _ _ _	Με τον καιρό οι .... έχασαν τη δύναμή τους.
_ _ _ _ _ _ _	Παρόλες τις αλλαγές στα πολιτεύματα πάντα ....προβλήματα.
_ _ _ _ _	Το .... όπου ο βασιλιάς ανακοίνωνε κάτι σπουδαίο
_ _ _ _ _	ήταν ευρύχωρο και το ονόμασαν ....
_ _ _ _ _ _ _	Επειδή ο λαός είχε προβλήματα, συχνά γίνονταν ....
_ _ _ _ _ _ _	Παραμέρισαν το βασιλιά και πήραν την εξουσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Οι δεσμοί που ένωναν τους Έλληνες

1. Να παρατηρήσεις τις δύο εικόνες και να απαντήσεις στις ερωτήσεις:

Α) Σε ποιο άθλημα αγωνίζονται και οι δύο αθλητές;
....
....
....

Β) Ποιο ήταν το έπαθλο για τον αθλητή της πρώτης εικόνας και ποιο για τον αθλητή της δεύτερης εικόνας;
....
....
....

Γ) Θα μπορούσε να πάρει μέρος η αθλήτρια της εικόνας στους αρχαίους Ολυμπιακούς αγώνες; Να δικαιολογήσεις τη γνώμη σου.
....
....
....

2. Να συμπληρώσεις το κείμενο χρησιμοποιώντας τις λέξεις της παρένθεσης:
(μάντης, μαντεύω, μαντείο, απόφαση, μάντεις, χρησμός, Δελφοί)

Το πιο γνωστό .... της αρχαίας Ελλάδας ήταν αυτό που υπήρχε στους ....

Οι .... έδιναν .... για να βοηθήσουν τους ανθρώπους σε κάποιες δύσκολες στιγμές να πάρουν τις σωστές ....

Μου αρέσει να προσπαθώ να .... το τέλος μιας ιστορίας. Νιώθω σαν ένας μικρός ....!

3. Να παρατηρήσεις τις εικόνες στο βιβλίο σου που δείχνουν κάποια από τα αγωνίσματα των αρχαίων Ολυμπιακών αγώνων. Στη συνέχεια να διαβάσεις με προσοχή το 1ο παράθεμα. Γιατί νομίζεις ότι απαγορευόταν να τους παρακολουθούν γυναίκες;

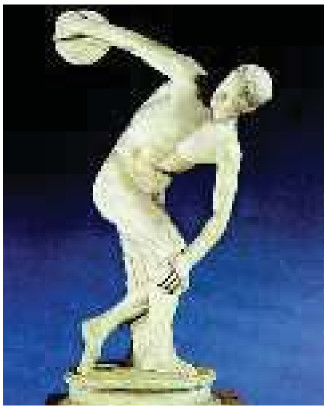

....
....
....
....
....
....
....
....
....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: Η τέχνη της αρχαϊκής εποχής

1. Να παρατηρήσεις τις δύο εικόνες με τα τμήματα των ναών.

Α) Ποιος από τους δύο είναι περισσότερο στολισμένος ;

....

Β) Με τη βοήθεια του δασκάλου σου να σημειώσεις στα αντίστοιχα κενά τα μέρη του κίονα.

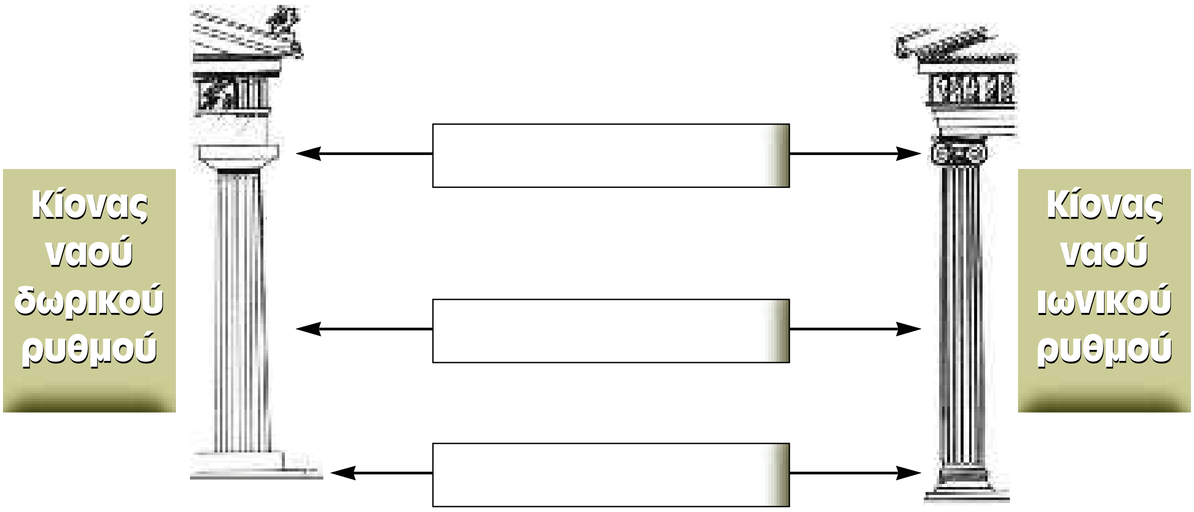

2. Το κτίριο που βλέπεις στην εικόνα είναι το Βρετανικό Μουσείο και χτίστηκε πολύ αργότερα από τα αρχαϊκά χρόνια. Τι κοινό έχει με τους ναούς της αρχαιότητας ;

....

....

....

....

....

....

3. Να παρατηρήσεις τα αγγεία και να σημειώσεις την εποχή που δημιουργήθηκαν. Ποια στοιχεία σε βοήθησαν να απαντήσεις ;

....

....

....

....

....

....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: **Τα γράμματα**

1. Να συμπληρώσεις την ακροστιχίδα του μεγάλου ποιητή που γνωρίσαμε σ’ αυτή την ενότητα:

_ _ _ _ _ _ Ποίηση που μιλά για τις χαρές και τις λύπες των ανθρώπων (αντίστρ.).

_ _ _ _ _ _ Κάποιοι, αυτή την εποχή, ασχολήθηκαν με .... θέματα.

_ _ _ _ _ _ _ Όσοι έγραψαν για τα περασμένα, άρχισαν να δημιουργούν την ....

_ _ _ _ _ _ Μεγάλος ποιητής των γεωμετρικών χρόνων.

_ _ _ _ _ _ _ _ Κάποια ποιήματα προσπαθούσαν να .... τους ανθρώπους.

_ _ _ _ _ _ _ Οι φιλόσοφοι έψαχναν να βρουν απαντήσεις για το πώς έγινε .... (με άρθρο).

_ _ _ _ _ Μερικά ποιήματα απαγγέλλονταν με τη συνοδεία της............... (αντίστρ.).

2. Να βάλεις στον πίνακα τα ονόματα των ποιητών στη θέση που ταιριάζει:

(Ησίοδος, Σαπφώ, Όμηρος)

Έγραψε ποιήματα που μιλούσαν για κατορθώματα ηρώων.	Έγραψε ποιήματα με τα οποία ήθελε να διδάξει τους ανθρώπους.	Έγραψε ποιήματα που μιλούσαν για τις χαρές και τις λύπες της καθημερινής ζωής.

3. Γίνε κι εσύ ποιητής !

Στο βιβλίο σου διάβασες ποιήματα εκείνης της εποχής. Είναι εύκολο να διαπιστώσεις ότι είναι γραμμένα χωρίς ομοιοκαταληξία. Γράψε τώρα κι εσύ, εκφράζοντας ελεύθερα τη σκέψη σου, για τον καλύτερο φίλο ή φίλη σου.

....

....

....

....

....

....

....

....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: **Σπάρτη: Η κοινωνία και το πολίτευμα**

1. Να συμπληρώσεις το σχεδιάγραμμα σύμφωνα με όσα έμαθες για το κράτος της Σπάρτης.

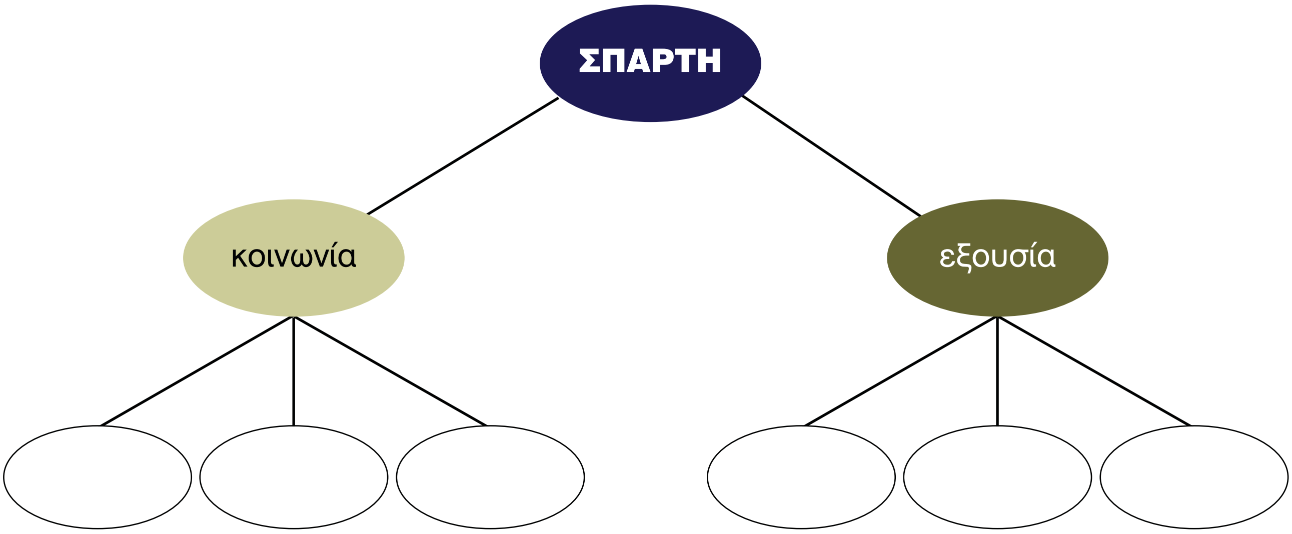

2. Να διαγράψεις από τις υπογραμμισμένες φράσεις το **δεν,** όπου δε χρειάζεται.

Οι παλιοί κάτοικοι που ζούσαν στην περιοχή της Σπάρτης <u>δεν πήραν</u> δική τους γη. Δούλευαν στα κτήματα και <u>δεν ήταν</u> δούλοι.

Η ζωή στη Σπάρτη <u>δεν άλλαξε</u> και οι νόμοι <u>δεν έγιναν</u> πιο σκληροί.

Οι Σπαρτιάτες <u>δεν αισθάνονταν</u> ασφάλεια και <u>δε γυμνάζονταν</u> καθημερινά.

Οι δύο βασιλιάδες <u>δεν είχαν</u> μεγάλη εξουσία και οι Σπαρτιάτες <u>δεν έλεγαν</u> τη γνώμη τους, όταν υπήρχαν σοβαρά θέματα.

3. Η λέξη περίοικος είναι σύνθετη (περί + οίκος). Να προσπαθήσεις να βρεις κι άλλες σύνθετες λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια.

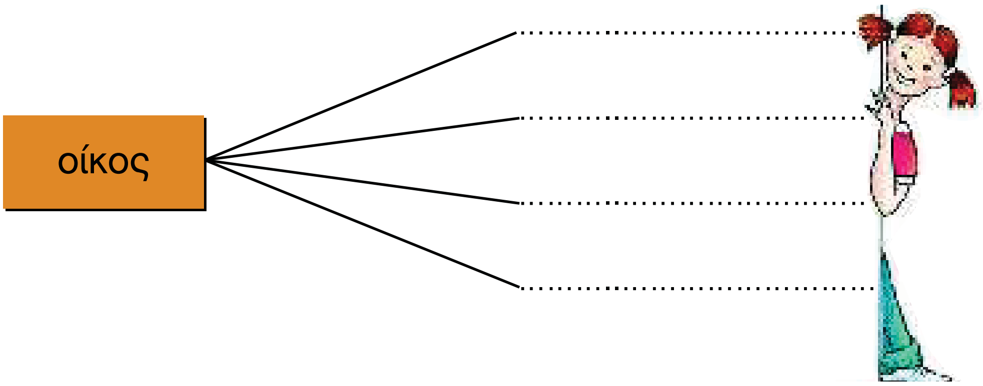

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11: Σπάρτη: Η ζωή στην πόλη

1. Να φανταστείς πως είσαι ένα παιδί που ζει στη Σπάρτη. Να διαλέξεις ένα όνομα από αυτά που βρίσκονται στην παρένθεση και να συμπληρώσεις το παρακάτω κείμενο μιλώντας για τη ζωή σου.

(Κυνίσκα, Άγης)

Με λένε ...., είμαι .... χρόνων και ζω στη .... Κάθε μέρα πηγαίνω στο σχολείο, όπου μαθαίνω .... Όταν τελειώσουν τα μαθήματα, πηγαίνω στο .... Εκεί γυμνάζομαι .... και όταν γυρίζω στο σπίτι είμαι πολύ .... Όμως δεν παραπονιέμαι! Όταν μεγαλώσω .... Είμαι .... που είμαι Σπαρτιά........... και .... πολύ την πατρίδα μου.

2. Να ενώσεις τις φράσεις που ταιριάζουν μεταξύ τους:

Οι νόμοι στη Σπάρτη ήταν αυστηροί. ●	● Μπορούσαν να ξεπερνούν τις δυσκολίες.
Οι νέοι συνήθιζαν στη σκληρή ζωή. ●	● Οι Σπαρτιάτες δεν ενδιαφέρονταν για την πολυτέλεια.
Οι νέοι ζούσαν όλοι μαζί σε σκηνές. ●	● Μάθαιναν να αγαπούν ο ένας τον άλλο.
Τα χρήματα στη Σπάρτη είχαν μικρή αξία. ●	● Η ζωή στην πόλη έμοιαζε με στρατόπεδο.

3. Να συμπληρώσεις τις παρακάτω προτάσεις, ώστε να εμφανιστεί στα χρωματισμένα κουτάκια το όνομα του νομοθέτη της Σπάρτης.

1. ☐ _ _ _ _ _ _ — Οι Δωριείς εγκαταστάθηκαν στη ....
2. _ ☐ _ _ _ _ — Επέλεξαν την πεδιάδα του ποταμού ....
3. ☐ _ _ _ _ _ _ _ — Στη Σπάρτη γυμνάζονταν και τα ....
4. _ _ ☐ _ _ _ — Μεγάλη εξουσία είχαν οι πέντε ....
5. _ _ ☐ _ _ _ — Οι είλωτες ήταν ....
6. _ ☐ _ _ _ — Τα παιδιά μάθαιναν ανάγνωση και ....
7. ☐ _ — Οι περίοικοι καλλιεργούσαν τη ....
8. _ _ _ ☐ _ — Το φαγητό τους ήταν ο μέλας ....
9. ☐ _ _ _ _ _ — Οι Σπαρτιάτες δημιούργησαν ισχυρό ......

4. Όταν λέμε σήμερα ότι μιλάει κάποιος λακωνικά τι εννοούμε ;

....

....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12: Το παλιό πολίτευμα της Αθήνας

1. Να βάλεις ένα **Σ** για το σωστό και ένα **Λ** για το λάθος:

- ☐ Ο βασιλιάς Κόδρος ένωσε τους κατοίκους της Αττικής.
- ☐ Ο βασιλιάς Θησέας θυσιάστηκε για να σωθεί η Αθήνα.
- ☐ Μετά τον Κόδρο οι Αθηναίοι δεν έκαναν άλλο βασιλιά.
- ☐ Την εξουσία της Αθήνας ανέλαβε ένας τύραννος.
- ☐ Το πολίτευμα, μετά τον Κόδρο, ονομάστηκε αριστοκρατικό.
- ☐ Ο λαός ήταν ευχαριστημένος.
- ☐ Ο Δράκοντας έγραψε αυστηρούς νόμους.

2. Φαντάσου ότι είσαι ο πιστός υπηρέτης του Κόδρου. Να γράψεις ένα διάλογο που μπορεί να είχες κάνει με το βασιλιά το πρωί της μέρας που αποφάσισε να πάει στο στρατόπεδο των Δωριέων.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

3. Για την προστασία των φιλάθλων και των παικτών στη διάρκεια ενός ποδοσφαιρικού αγώνα, η αστυνομία παίρνει «δρακόντεια μέτρα».

- Μπορείς να εξηγήσεις πότε χρησιμοποιούμε τη φράση «δρακόντεια μέτρα» σήμερα;

....
....
....
....

- Χρησιμοποίησε την παραπάνω φράση σε μια δική σου πρόταση.

....
....
....
....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13: Οι νόμοι του Σόλωνα. Ο Πεισίστρατος γίνεται τύραννος

1. Να σημειώσεις με ✓ τις ενέργειες του Σόλωνα.

- ☐ Κατάργησε τα χρέη των φτωχών.
- ☐ Ξαναμοίρασε τη γη.
- ☐ Ενίσχυσε τη δύναμη των ευγενών.
- ☐ Χώρισε τους πολίτες σε τέσσερις τάξεις.
- ☐ Έδωσε πολλά δικαιώματα και στους φτωχούς.

2. Να συμπληρώσεις το σταυρόλεξο :

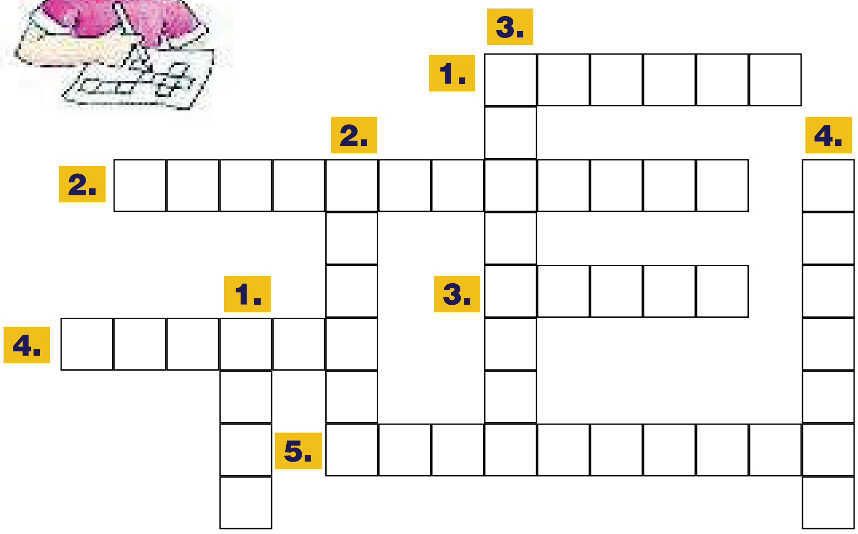

Οριζόντια

1. Ο Σόλωνας χώρισε τους Αθηναίους πολίτες σε τέσσερις ....

2. Το όνομα του πρώτου τυράννου της Αθήνας.

3. Οι .... του Σόλωνα δεν έλυσαν τα προβλήματα.

4. Το μεγαλύτερο βάρος το είχαν στους ώμους τους οι ....

5. Ο πιο σπουδαίος νόμος του Σόλωνα.

Κάθετα

1. Ο Σόλωνας κατάργησε τα................των αγροτών.
2. Κυβέρνησε τυραννικά μετά το θάνατο του πατέρα του.
3. Λέγεται ακόμα και σήμερα κάποιος που συμπεριφέρεται σκληρά.
4. Οι ευγενείς τού ζήτησαν να λάβει κάποια μέτρα.

3. Ο Πεισίστρατος, παρόλο που ήταν τύραννος, ήταν ιδιαίτερα αγαπητός στο λαό. Μπορείς να συμπεράνεις γιατί;

....
....
....
....
....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14: Ο Κλεισθένης θεμελιώνει τη Δημοκρατία

1. Ο Κλεισθένης χώρισε την Αττική σε 100 δήμους. Και η χώρα μας σήμερα είναι χωρισμένη σε 52 νομούς και ο κάθε νομός σε δήμους.

- Πώς ονομάζεται ο δήμος που κατοικείς;

....

- Μπορείς να αναφέρεις δύο δήμους που γειτονεύουν με το δικό σου;

....

2. Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση:

- Ο Κλεισθένης χώρισε την Αττική σε φυλές και δήμους για να

Α. αποκτήσουν οι ευγενείς δύναμη.
Β. μην υπάρχουν διαφορές ανάμεσα σε φτωχούς και πλούσιους.
Γ. διοικήσει καλύτερα.

- Η κάθε φυλή εξέλεγε ένα στρατηγό και 50 βουλευτές

Α. για να μην έχει παράπονο κανένας πολίτης.
Β. για να υπάρχουν πολλοί βουλευτές και στρατηγοί.
Γ. για να υπάρχουν εκπρόσωποι απ' όλες τις φυλές.

- Τη μεγαλύτερη δύναμη στην Αθήνα την εποχή του Κλεισθένη την είχε / είχαν:

Α. Η Βουλή των πεντακοσίων
Β. Η Εκκλησία του δήμου
Γ. Οι δέκα στρατηγοί

3. Στην αρχαία Αθήνα στην Εκκλησία του δήμου ψηφίζονταν οι νόμοι και παίρνονταν οι αποφάσεις για τα σοβαρά θέματα. Το ίδιο γίνεται και σήμερα στη Βουλή. Τι άλλο γνωρίζεις για τη Βουλή;

....
....
....
....
....

4. Να γράψεις τα δικά σου στοιχεία έτσι όπως θα τα έγραφε:
ένας αρχαίος Αθηναίος π.χ Γεώργιος Δημητρίου Γιαννιώτης

....

ένας νεοέλληνας: **Επώνυμο:** ....
Όνομα: ....
Όνομα πατέρα: ....
Όνομα μητέρας:...

ΑΡΧΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Επαναληπτικό μάθημα

1. Να παρατηρήσεις το χάρτη με τις αποικίες των Ελλήνων. Αν ζούσες στην Ελλάδα την εποχή εκείνη και ήσουν οικιστής (ο αρχηγός των αποίκων) πού θα διάλεγες να δημιουργήσεις αποικία; Πώς θα ονόμαζες τη νέα πόλη;

....

....

....

....

2. Στον παρακάτω πίνακα οι λέξεις μπερδεύτηκαν. Να τις ξεχωρίσεις και να τις γράψεις δίπλα σωστά.

		Σπάρτη	Αθήνα
εκκλησία του δήμου	Πεισίστρατος		
δύο βασιλιάδες	Λυκούργος		
Κλεισθένης	10 φυλές		
Απέλλα	Ιππίας		
Σόλωνας	Ευρώτας		
είλωτες	5 έφοροι		
περίοικοι	Δράκοντας		

3. Οι σύγχρονοι Ολυμπιακοί αγώνες έγιναν για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 1896.
Πόσα χρόνια μεσολαβούν ανάμεσα στην πρώτη και τη δεύτερη φορά που γίνονται στη χώρα απ' όπου ξεκίνησαν;

....

....

....

....

....

....

....

....

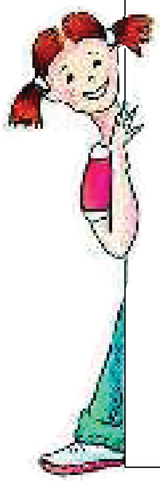

4. Να συμπληρώσεις τις παρακάτω προτάσεις επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη ή φράση από την παρένθεση.

Στα .... χρόνια (γεωμετρικά μυκηναϊκά, αρχαϊκά) οι ΄Ελληνες ίδρυσαν πολλές .... (πόλεις, αποικίες, κατοικίες).

Κάποιοι που είχαν πολλά κτήματα παραμέρισαν το βασιλιά και τότε το πολίτευμα έγινε .... (ολιγαρχικό, αριστοκρατικό, τυραννικό).

Οι άνθρωποι πήγαιναν στ........................για να βρούνε απαντήσεις στα προβλήματά τους. (ναούς, μαντεία, αμφικτιονίες)

Οι γλύπτες έφτιαχναν αγάλματα από μάρμαρο που ονομάζονταν .... (ξόανα, κούροι, ερυθρόμορφα)

Την εποχή αυτή αναπτύχθηκε η .... ποίηση. (επική, διδακτική, δραματική)

Στη Σπάρτη τη μεγαλύτερη δύναμη είχαν .... (οι δύο βασιλιάδες, οι 5 έφοροι, οι περίοικοι) Οι Σπαρτιάτες ήταν ξακουστοί για την .... τους. (πολυτέλεια, ανδρεία, καταγωγή)

Ο τελευταίος βασιλιάς της Αττικής ήταν ο .... (Θησέας, Κόδρος, Δράκοντας) Ο Σόλωνας χώρισε τους κατοίκους της Αττικής σε τάξεις ανάλογα με .... τους. (την καταγωγή, τα εισοδήματα, τον τόπο κατοικίας)

5. Τι ήταν ο καθένας ;

Λυκούργος : ---------------------
Ησίοδος : ---------------------
Κόδρος : ---------------------
Σόλωνας : ---------------------
Σαπφώ : ---------------------
Κλεισθένης : ---------------------
Πεισίστρατος : ---------------------
Δράκοντας : ---------------------
Ιππίας : ---------------------

6. Να χρησιμοποιήσεις τη λέξη «δήμος» ως πρώτο συνθετικό και να προσπαθήσεις να φτιάξεις σύνθετες λέξεις όπως στο παράδειγμα:

δήμος

δημοκρατία

3η ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΛΑΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

1 ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15: Το περσικό κράτος και οι Έλληνες της Μ. Ασίας

1. Να συμπληρώσεις την ακροστιχίδα του μεγάλου βασιλιά.

_ _ _ _ _ _ _ Η πόλη που καταστράφηκε τελείως από τους Πέρσες.
_ _ _ _ _ _ _ _ _ Βοήθησαν τους Έλληνες της Μ. Ασίας να επαναστατήσουν.
_ _ _ _ _ _ _ Η κατάσταση για τις πόλεις της Μ. Ασίας .... πολύ δύσκολη.
_ _ _ _ _ _ Μέχρι εκεί έφτανε το περσικό κράτος.
_ _ _ _ Το νησάκι όπου νικήθηκε ο ελληνικός στόλος.
_ _ _ _ _ _ _ _ Και αυτός αναγκάστηκε να υποχωρήσει (με άρθρο).
_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Το περσικό κράτος ήταν χωρισμένο σε ....

_ _ _ _ _ _ _ _ Μετά την αποτυχημένη επανάσταση, οι Έλληνες γνώρισαν .... ζυγό.
_ _ _ _ _ _ _ _ Και αυτοί βοήθησαν στην επανάσταση.
_ _ _ _ _ _ _ _ Οι διοικητές του περσικού κράτους.
_ _ _ _ _ Και οι Αθηναίοι ήταν ....
_ _ _ _ Προκάλεσε στην Ελλάδα η καταστροφή της Μιλήτου.
_ _ _ _ _ Η Μίλητος ήταν αποικία των ....
_ _ _ _ _ _ _ Ο μεγάλος βασιλιάς ήταν ο .... των Περσών.
_ _ _ _ _ _ _ Η πρωτεύουσα του κράτους των Λυδών.

2. Να συμπληρώσεις τις προτάσεις χρησιμοποιώντας τις λέξεις που βρίσκονται μέσα στην παρένθεση:

(σατράπες, επανάσταση, ανεξάρτητες, ελευθερία, λεηλάτησαν, σατραπείες, Μ. Ασίας)

α) Ο Δαρείος χώρισε το περσικό κράτος σε 20 περιφέρειες, τις .... που τις διοικούσαν οι ....

β) Η ιωνική .... απέτυχε και οι Πέρσες .... τη Μίλητο.

γ) Οι ελληνικές πόλεις της .... έχασαν την .... τους και έπαψαν να είναι ....

3. Θυμάσαι πώς μεγάλωναν τα παιδιά στη Σπάρτη; (παράθεμα 3, κεφάλαιο 11) Να διαβάσεις το παράθεμα 2 και να βρεις όμοια στοιχεία στην ανατροφή των παιδιών στη Σπάρτη και την Περσία.

....
....
....
....
....
....
....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16: Ο Περσικός κίνδυνος

1. Να βάλεις τις παρακάτω προτάσεις στη σωστή σειρά:

- ☐ Οι Αθηναίοι και οι Πλαταιείς εφάρμοσαν το σχέδιο του Μιλτιάδη και νίκησαν.
- ☐ Ο Δαρείος έστειλε στην Ελλάδα το Δάτη και τον Αρταφέρνη.
- ☐ Αρχηγός της εκστρατείας των Περσών ορίστηκε ο Μαρδόνιος.
- ☐ Οι Αθηναίοι αποφάσισαν να αντιμετωπίσουν τους Πέρσες στο Μαραθώνα.
- ☐ Ο στόλος των Περσών καταστρέφεται κοντά στα παράλια του Άθω.
- ☐ Ο βασιλιάς των Περσών αποφασίζει να επιτεθεί στις ελληνικές πόλεις-κράτη.
- ☐ Οι Πέρσες κατέστρεψαν την Ερέτρια.

2. Ο Μιλτιάδης εφάρμοσε ένα έξυπνο σχέδιο επίθεσης των Ελλήνων κατά των Περσών, γνωστό ως «λαβίδα». Θα μπορούσες με τη βοήθεια του δασκάλου σου, στις παρακάτω εικόνες να τοποθετήσεις τους δύο στρατούς και να εξηγήσεις πώς εξελίχθηκε η μάχη;

3. Ο αγγελιαφόρος που έφερε το μήνυμα της νίκης στην Αθήνα από το Μαραθώνα έτρεξε 42 χιλιόμετρα και 195 μέτρα. Υπάρχει κάποιο αγώνισμα σήμερα που να έχει σχέση με αυτό το γεγονός;

....

....

....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17: **Η μάχη των Θερμοπυλών**

1. Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση:
Η φράση «είδα έναν εφιάλτη» σημαίνει:
Α) είδα ένα υπέροχο όνειρο.
Β) είδα ένα περίεργο όνειρο.
Γ) είδα ένα τρομακτικό όνειρο και φοβήθηκα.
Η φράση «φυλάω Θερμοπύλες» σημαίνει:
Α) μένω στην περιοχή των Θερμοπυλών.
Β) προστατεύω κάτι θυσιάζοντας ακόμα και τον εαυτό μου.
Γ) είμαι φύλακας.

2. Να συμπληρώσεις το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:
Οι Πέρσες με αρχηγό το νέο βασιλιά τους τον .... ξεκίνησαν καινούρια .... με σκοπό να κατακτήσουν την ....
Με τη .... τους στρατιά σκορπούσαν παντού το .... Οι΄Ελληνες έκαναν σύσκεψη στον .... και αποφάσισαν να τους αντιμετωπίσουν ενωμένοι δίνοντας την αρχηγία στους ....
Ο αρχηγός του ελληνικού στρατού, ο ...., διάλεξε να στρατοπεδεύσει στις .... ενώ ο στόλος αγκυροβόλησε στο .... Οι΄Ελληνες ήθελαν να αντιμετωπίσουν τους Πέρσες εκεί γιατί το μέρος ήταν .... Το σχέδιο είχε επιτυχία και στην αρχή οι .... δεν ήξεραν τι να κάνουν. Από τη δύσκολη θέση τους έβγαλε ένας ντόπιος ο .... που τους έδειξε ένα μυστικό μονοπάτι για να μπορέσουν να περικυκλώσουν τους .... Ο Λεωνίδας μαζί με .... και .... έμειναν εκεί και πολέμησαν μέχρι που σκοτώθηκαν όλοι. Ο θάνατός τους έγινε παράδειγμα .... για όλους τους λαούς που αγωνίζονται για την ....

3. Σταυρόλεξο

Οριζόντια
1. Πολέμησαν μαζί με τους 300 Σπαρτιάτες.
2. Ο ελληνικός στόλος ήταν στο ....
3. Πρόδωσε τους ΄Ελληνες.
4. Είχαν μεγάλο στρατό.
5. Ο Λεωνίδας απάντησε στους Πέρσες «........... λαβέ».

Κάθετα
1. Οι ΄Ελληνες πολέμησαν τους Πέρσες στις ....
2. Ο Σπαρτιάτης βασιλιάς αρχηγός του ελληνικού στρατού .
3. Ο Λεωνίδας έμεινε με 300 πολεμιστές από τη ....
4. Η περιοχή που έγινε η μάχη είναι γνωστή ως .... των Θερμοπυλών.
5. Οι Πέρσες απείλησαν την Ελλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18: **Η ναυμαχία της Σαλαμίνας**

1. Η ακροστιχίδα του Αθηναίου στρατηγού.

— — — — — — — — — —	Οι Έλληνες έχασαν στις ....
— — — — — — — — — —	Ο δεύτερος Έλληνας στρατηγός.
— — — —	Οι Έλληνες έδωσαν τη .... σε χώρο που ήξεραν καλά.
— — — — —	Εκεί ύψωσαν τείχος οι Πελοποννήσιοι.
— — — — — — — — — —	Ο Ευρυβιάδης ήταν ....
— — — — — — — —	Ο ελληνικός στόλος είχε ....
— — — — — — —	Ο Πέρσης βασιλιάς (με άρθρο).
— — — — — — —	Λέγονται αλλιώς τα πλοία.
— — — — —	Θα ήταν .... να αντιμετωπίσουν οι Έλληνες τους Πέρσες στην ανοιχτή θάλασσα.
— — — — — — — — —	Η σύγκρουση των δύο στόλων ονομάζεται .... (με άρθρο)
— — — — — — — —	Οι Έλληνες πολέμησαν στο στενό της ....

2. Στην αρχαία Ελλάδα χρησιμοποιούσαν τη λέξη «η ναυς» για τα πολεμικά πλοία και τη λέξη « το πλοίο» για τα εμπορικά. Σήμερα χρησιμοποιούμε πολλές λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια (απλές και σύνθετες), όπως ναυμαχία. Μπορείς να σκεφτείς και να σημειώσεις και άλλες λέξεις;

....

....

....

3. α) Να σημειώσεις στο χάρτη της Ελλάδας το χωριό ή την πόλη όπου κατοικείς.

β) Να βρεις και να σημειώσεις τώρα τη Σαλαμίνα.

γ) Πού βρίσκεται η Σαλαμίνα σε σχέση με το χωριό ή την πόλη σου; (βόρεια, νότια, ανατολικά, δυτικά)

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19: **Η μάχη των Πλαταιών και η ναυμαχία της Μυκάλης**

1. Να συμπληρώσεις το κείμενο επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη μέσα από την παρένθεση:
(πατρίδα, Ελλήνων, Πέρσες, ήττα, Μαρδόνιο, υποχωρήσουν, Παυσανία, Πλαταιές, Σπαρτιάτης)

Ο Ξέρξης μετά την .... στη Σαλαμίνα, έφυγε βιαστικά για την .... του. Άφησε όμως πίσω το γαμπρό του .... με στρατό. Ο πελοποννησιακός στρατός με αρχηγό το .... έφτασε στην Αττική. Ο Μαρδόνιος κινήθηκε προς τις .... όπου και στρατοπέδευσε. Οι .... επιτέθηκαν πρώτοι. Συνάντησαν την αντίσταση των ενωμένων .... και αναγκάστηκαν να .... Ένας .... σκότωσε το Μαρδόνιο.

2. Αν βάλεις σε σωστή σειρά τα γράμματα που μπερδεύτηκαν, τότε θα δεις να σχηματίζονται μερικά από τα κύρια ονόματα του κεφαλαίου.

ΔΟΜΑΡΟΣΝΙ _ _ _ _ _ _ _ _ _
ΣΞΗΡΞΕ _ _ _ _ _ _
ΤΚΗΤΙΑ _ _ _ _ _ _
ΑΙΝΣΥΠΑΣΑ _ _ _ _ _ _ _ _ _
ΕΣΙΤΑΛΑΠ _ _ _ _ _ _ _
ΑΚΗΛΥΜ _ _ _ _ _ _

3. Να συμπληρώσεις στην ιστορική γραμμή τη χρονολογία της κάθε μάχης-ναυμαχίας και να τη συνδέσεις με τον αντίστοιχο τόπο που έγινε.

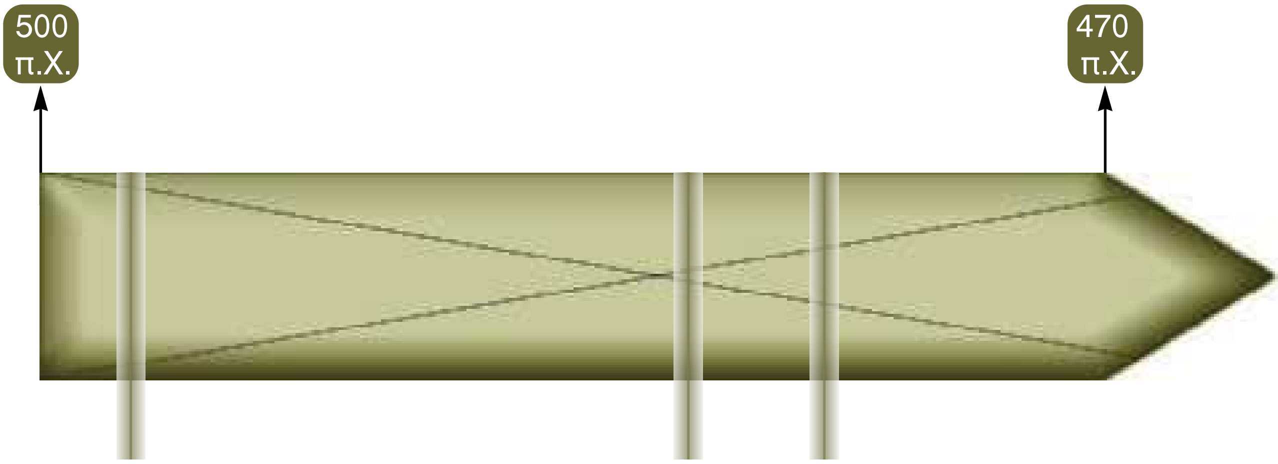

....

Θερμοπύλες Πλαταιές Μαραθώνας Σαλαμίνα Μυκάλη

2 Ο «ΧΡΥΣΟΣ ΑΙΩΝΑΣ» (5ος ΑΙΩΝΑΣ π. Χ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20: Η Αθήνα γίνεται η πιο ισχυρή πόλη

1. Να αντιστοιχίσεις:

Οι Έλληνες πολέμησαν αρχικά τους Πέρσες για να υπερασπίσουν την πατρίδα τους. ●	● επιθετικός πόλεμος
Οι Έλληνες πολέμησαν εναντίον των Περσών για να τους απομακρύνουν από τον ελλαδικό χώρο. ●	● αμυντικός πόλεμος

2. Πολλές πόλεις της Ελλάδας ίδρυσαν την **Αθηναϊκή συμμαχία.** Τι ήθελαν να καταφέρουν με αυτό τον τρόπο; Ποιοι είναι οι λόγοι που τα κράτη σήμερα συνεργάζονται στενά μεταξύ τους;

3. Να συμπληρώσεις τον πίνακα, βάζοντας ένα Χ όπου ταιριάζει. Στη συνέχεια να γράψεις μια πρόταση που να εξηγεί τι είναι η κάθε έννοια.

	Συμμετέχουν πολλές πόλεις- κράτη.	Έχουν όλα τα μέλη ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.	Αποφασίζει ένα κράτος, επειδή είναι πιο ισχυρό.	Συμμετέχουν όλοι στις αποφάσεις που παίρνονται με ψηφοφορία.
Συμμαχία				
Ηγεμονία				

Στη συμμαχία...
....

Στην ηγεμονία ....
....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 21: Το πολίτευμα και η κοινωνία της Αθήνας στα χρόνια του Περικλή

1. Να τοποθετήσεις τις κατηγορίες των κατοίκων της Αττικής στην πυραμίδα, βάζοντας στην κορυφή αυτούς που είχαν τα περισσότερα δικαιώματα.

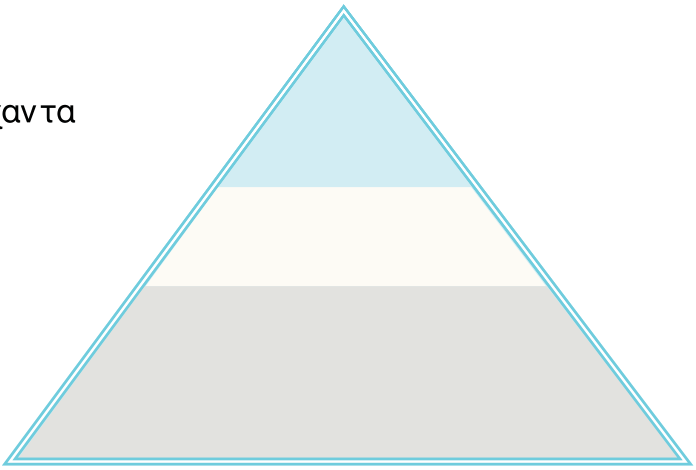

2. Η εικόνα δείχνει μια κλεψύδρα που λειτουργεί με νερό. Τη χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι Αθηναίοι για να μετράνε το χρόνο αυτών που μιλούσαν.
΄Εχεις δει κλεψύδρα; Με ποια άλλα υλικά μπορεί να λειτουργεί;
Σήμερα πώς μετρούν το χρόνο αυτών που θα μιλήσουν (π.χ. στη Βουλή);

....
....
....
....
....
....

3. Οι ξένοι στην αρχαία Αθήνα ονομάζονταν μέτοικοι. Σήμερα στην Ελλάδα ζουν πολλοί ξένοι (μετανάστες). Να διαβάσεις το παράθεμα 2 από το βιβλίο σου. Σε τι νομίζεις ότι διαφέρουν οι σημερινοί μετανάστες από τους μέτοικους;

....
....
....
....
....
....
....
....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22: **Η καθημερινή ζωή και η εκπαίδευση των Αθηναίων**

1. Να παρατηρήσεις τις παραστάσεις των αγγείων και να γράψεις ποια είναι τα επαγγέλματα των ανθρώπων που φαίνονται σ' αυτές.

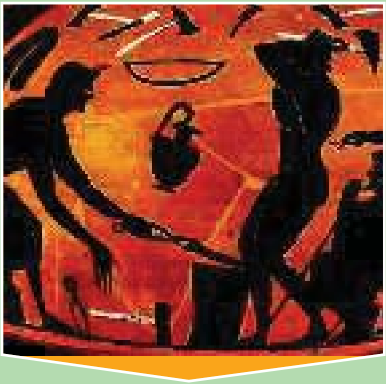

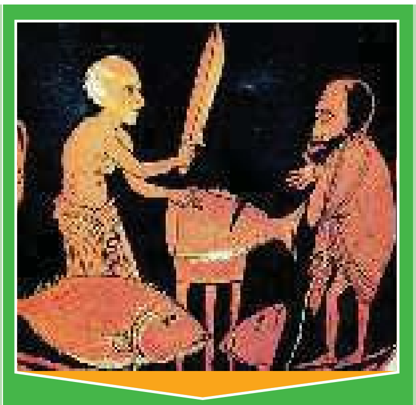

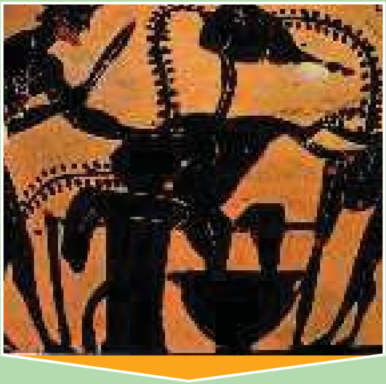

2. Να αντιστοιχίσεις.

- **Σπάρτη** ●
- **Αθήνα** ●

- ● Πήγαιναν στα γυμναστήρια για να φτιάξουν γερό και δυνατό κορμί.
- ● Ντύνονταν απλά και ζούσαν λιτά, χωρίς πολυτέλειες και απολαύσεις.
- ● Ασχολούνταν μόνο με τις δουλειές του σπιτιού.
- ● Τους έδειχναν οι άντρες πολύ μεγάλο σεβασμό.
- ● Ήταν πιο ελεύθερες από τις γυναίκες που ζούσαν σε άλλα μέρη της Ελλάδας.
- ● Βάφονταν, στολίζονταν και έκαναν ωραία χτενίσματα.
- ● Δεν έβγαιναν συχνά έξω από το σπίτι.

Η σημερινή γυναίκα με ποια από τις δύο μοιάζει;

3. Στην αγορά της Αρχαίας Αθήνας υπήρχαν τα καταστήματα και τα δημόσια κτίρια. Εκεί σύχναζαν οι Αθηναίοι πολίτες τόσο για να ψωνίσουν όσο και για να συζητήσουν. Στην αγορά πηγαίνουμε κι εμείς σήμερα. Ποιο μέρος του τόπου που ζούμε ονομάζεται έτσι; Για ποιους λόγους το επισκεπτόμαστε;

....

....

....

....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 23: Ο «χρυσός αιώνας» της τέχνης

1. Στην πρώτη εικόνα βλέπουμε το μεγάλο κούρο της Αναβύσσου, άγαλμα της αρχαϊκής εποχής, και στη δεύτερη το Δορυφόρο του Πολύκλειτου, άγαλμα της κλασικής εποχής. Να τα παρατηρήσεις με προσοχή και να σημειώσεις ομοιότητες και διαφορές.

Ομοιότητες: ....

....

....

Διαφορές: ....

....

....

....

2. Για την κατασκευή των λαμπρών μνημείων στην ακρόπολη της Αθήνας χρησιμοποιήθηκαν πολλά υλικά και εργάστηκαν διάφοροι τεχνίτες.

Να διαβάσεις προσεκτικά το κείμενο και προσπάθησε να βρεις τα επαγγέλματα που υπήρχαν στην Αρχαία Αθήνα. Στη συνέχεια να γράψεις ποια από αυτά υπάρχουν και σήμερα.

Όταν τα υλικά που χρησιμοποιούσαν ήταν πέτρα, χαλκός, ελεφαντόδοντο, έβενος ή κυπαρισσόξυλο, οι τεχνίτες που τα κατεργάζονταν ήταν οικοδόμοι, πλάστες, χαλκουργοί, πετράδες, βαφείς, χρυσοχόοι, τεχνίτες ελεφαντόδοντων, ζωγράφοι, τεχνουργοί ή τορναδόροι. Αυτοί πάλι που έφερναν και προμήθευαν τα υλικά ήταν έμποροι, ναύτες και καραβοκύρηδες για τα υλικά που έρχονταν από τη θάλασσα, ενώ για τα υλικά που έρχονταν από τη στεριά ήταν αμαξοποιοί, ζευγολάτες, αμαξάδες, σχοινοποιοί, λινουργοί, βυρσοδέψες, οδοποιοί και μεταλλουργοί. Κάθε τέχνη, σαν στρατηγός συγκέντρωνε γύρω της τον εργατόκοσμο και μοίραζε σε κάθε άνθρωπο κάθε ηλικίας χρήματα, που ήταν απαραίτητα για τη ζωή του.

Πλούταρχος, Περικλής, κεφ. 12 (διασκευή)

Επαγγέλματα στην Αρχαία Αθήνα	Σημερινά επαγγέλματα

Αν ζούσες στην Αθήνα την εποχή που χτίζονταν τα μεγάλα έργα, σε ποιο απ' όλα θα ήθελες να συμμετέχεις (π.χ. να εργαστείς ως γλύπτης); Φαντάσου τι θα έκανες και προσπάθησε να το περιγράψεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 24: Η Αθήνα γίνεται «σχολείο της Ελλάδας»

1. Οι αρχαίοι **φιλόσοφοι** (φίλοι της σοφίας) ήταν άνθρωποι που έψαχναν να βρουν απαντήσεις στα προβλήματα που απασχολούσαν τους ανθρώπους.
Να γράψεις άλλες σύνθετες λέξεις με πρώτο συνθετικό τη λέξη **φίλος**

....

....

2. Να τοποθετήσεις στον πίνακα τα ονόματα, ανάλογα με το είδος με το οποίο ασχολήθηκε ο καθένας.

Ηρόδοτος, Αισχύλος, Σωκράτης, Αριστοφάνης, Σοφοκλής, Θουκυδίδης, Ευριπίδης.

Φιλοσοφία	Ιστορία	Θέατρο

3. Η πόλη της Αθήνας, στα χρόνια του Περικλή, πλήρωνε τα εισιτήρια των φτωχών πολιτών. Έτσι όλοι οι Αθηναίοι μπορούσαν να παρακολουθούν τις θεατρικές παραστάσεις. Γιατί το έκανε αυτό; Συμβαίνει κάτι παρόμοιο σήμερα;

4. Με τις παρακάτω λέξεις να συνθέσεις ένα δικό σου μικρό κείμενο που να έχει σχέση με το **θέατρο:** λόφος, πέτρινα καθίσματα, θεατρικές παραστάσεις, τραγωδία , κωμωδία.

....

....

....

....

....

....

....

3 ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 25: Αιτίες και αφορμές του πολέμου

1. Η ακροστιχίδα της συμμαχίας που ήταν αντίπαλη με την Αθηναϊκή.

_ _ _ _ _ _	Ο αρχηγός των Αθηναίων
_ _ _ _ _ _ _	Ήταν αυτός ο πόλεμος.
_ _ _ _ _	Τα .... του Μελήσιππου ήταν προφητικά.
_ _ _ _ _ _ _	Ενδιαφέρονταν πολύ γι' αυτό οι Αθηναίοι (αντιστρ.).
_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Ήταν με το μέρος της Σπάρτης οι περισσότερες πόλεις της ....
_ _ _ _ _	Το πέλαγος στο οποίο βρίσκεται η Κέρκυρα (αντιστρ.).
_ _ _ _ _ _ _	Οι Αθηναίοι είχαν πολύ ισχυρό ....
_ _ _ _ _ _	Οι δύο αντίπαλοι ήταν ισοδύναμοι και κανείς δεν μπορούσε να προβλέψει το ....
_ _ _ _ _ _ _ _	Ζήτησε τη βοήθεια των Αθηναίων (με άρθρο).
_ _ _ _ _ _	Οι Σπαρτιάτες ήταν πιο δυνατοί στη ....
_ _ _ _ _ _ _	Και οι δύο αντίπαλες πόλεις ήταν εξίσου.............. ....
_ _ _ _ _ _ _ _ _	Ο βασιλιάς της Σπάρτης.
_ _ _ _ _ _ _	Πόλη που ήταν φίλη των Σπαρτιατών.
_ _ _ _ _ _	Ο πόλεμος ξέσπασε όταν βρέθηκε η κατάλληλη ....(αντιστ.).

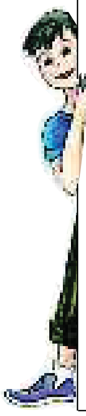

2. Ποια κατά τη γνώμη σου μπορεί να είναι τα αποτελέσματα ενός εμφυλίου πολέμου; Μπορείς να αναφέρεις τουλάχιστον τρία;

....
....
....

3. Να χρωματίσεις με κόκκινο χρώμα την πρόταση που φανερώνει την αιτία του Πελοποννησιακού πολέμου και με πράσινο την αφορμή.

☐ Η Σπάρτη και η Κόρινθος ανησυχούν γιατί η Αθήνα αποκτά μεγάλη δύναμη.

☐ Οι Αθηναίοι βοηθούν τους Κερκυραίους που είχαν διαφορές με τους Κορινθίους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 26: **Οι κυριότερες φάσεις του πολέμου**

1. Να βάλεις τις προτάσεις στη σωστή σειρά. ΄Υστερα να διηγηθείς τα γεγονότα που έγιναν στα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου.

☐ Στην Αθήνα έπεσε μεγάλη αρρώστια από την οποία πέθανε και ο Περικλής.

☐ Ο στρατός των Πελοποννησίων μπήκε στην Αττική και άρχισε να προκαλεί καταστροφές.

☐ Μετά την νίκη των Σπαρτιατών στους Αιγός ποταμούς, ο πόλεμος τελειώνει.

☐ Οι Αθηναίοι εκστρατεύουν στις Συρακούσες

☐ Υπογράφηκε η Νικίεια ειρήνη.

2. Πόσα χρόνια κράτησε ο Πελοποννησιακός πόλεμος; Γιατί κράτησε τόσο πολύ;

....

....

....

....

....

....

3. Να βάλεις ένα **Σ** για το σωστό και ένα **Λ** για το λάθος.

☐ Τόσο οι Αθηναίοι όσο και οι Πελοποννήσιοι ήθελαν να συνεχιστεί ο πόλεμος.

☐ Την πρωτοβουλία για να υπογραφεί ειρήνη την πήρε ο στρατηγός Νικίας.

☐ Η εκστρατεία των Αθηναίων στη Σικελία κατέληξε σε μια μεγάλη νίκη για την Αθήνα.

☐ Οι Σπαρτιάτες αποφάσισαν να φτιάξουν και αυτοί ισχυρό στόλο ζητώντας τη βοήθεια των Περσών.

☐ Στην ναυμαχία, που έγινε στις Αργινούσες, οι Σπαρτιάτες νίκησαν τους Αθηναίους.

☐ Η αποφασιστική μάχη δόθηκε στους Αιγός ποταμούς, όπου οι Σπαρτιάτες έπαθαν μεγάλη καταστροφή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 27: Η ηγεμονία της Σπάρτης

1. Να γράψεις κάθε όνομα στη στήλη που πρέπει:

Αγησίλαος, Ξέρξης, Κύρος, Ανταλκίδας, Αρταξέρξης, Λεωνίδας.

Πέρσες	Σπαρτιάτες

2. Να συμπληρώσεις το κείμενο χρησιμοποιώντας τις λέξεις από την παρένθεση.

(ταπεινωτικός, Σπάρτη, Πέρσες, δύσκολος, εμφύλιος, χωρισμένος, καταπίεση, κορινθιακός, ειρήνη, Πελοποννησιακός)

Μετά τον .... πόλεμο η .... έγινε η πιο δυνατή πόλη της Ελλάδας. Οι ελληνικές πόλεις ένιωσαν αυτή τη φορά την .... των Σπαρτιατών. Οι .... παίζουν σημαντικό ρόλο στα ελληνικά πράγματα. Έχουν σημαντικό κέρδος να είναι οι Έλληνες ....
Έτσι ξεκίνησε ακόμα ένας .... πόλεμος στην Ελλάδα που ονομάστηκε .... Οι Σπαρτιάτες στη διάρκεια αυτού του πολέμου βρέθηκαν σε ……………………………….. θέση. Γι' αυτό αναγκάστηκαν να υπογράψουν ………. .... που οι όροι της ήταν ιδιαίτερα ....

3. Τα γεγονότα που συνέβησαν αυτή την περίοδο ήταν πολύ άσχημα για τους Έλληνες. Να διαλέξεις τις σωστές απαντήσεις που το δικαιολογούν.

☐ Οι Πέρσες νικούν τους Έλληνες σε μάχη.

☐ Οι πόλεις της Μ. Ασίας και η Κύπρος χάνουν την ελευθερία τους και περνούν στην κυριαρχία των Περσών.

☐ Οι Πέρσες βρήκαν την ευκαιρία να ανακατεύονται στα εσωτερικά ζητήματα των Ελλήνων.

☐ Η Ανταλκίδεια ειρήνη κράτησε πολλά χρόνια.

4 Η ΘΗΒΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 28: Η Θήβα και η βοιωτική συμμαχία

1. Να βάλεις ένα **Σ** για το σωστό και ένα **Λ** για το λάθος:

- ☐ Η Θήβα είχε τις περισσότερες φορές την αρχηγία της βοιωτικής συμμαχίας.
- ☐ Το πολίτευμα της Θήβας ήταν από την αρχή της ιστορίας της ολιγαρχικό.
- ☐ Η βοιωτική συμμαχία δεν είχε δικό της νόμισμα.
- ☐ Οι Πλαταιείς είχαν φιλικές σχέσεις με τους Θηβαίους.
- ☐ Οι Θηβαίοι συμφωνούσαν με τους όρους της Ανταλκίδειας ειρήνης.
- ☐ Οι βοιωτικές πόλεις ήθελαν να παραμείνουν ενωμένες όλες μαζί διατηρώντας τη συμμαχία τους.

2. Να διαβάσεις το παράθεμα 3 από το βιβλίο σου. Στη συνέχεια, αφού παρατηρήσεις τις εικόνες, να σημειώσεις ομοιότητες και διαφορές που υπάρχουν στα δύο αγάλματα.

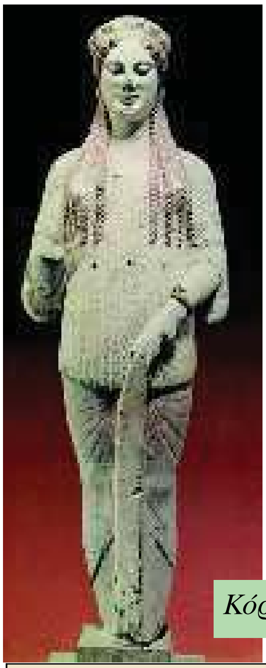

Κόρη

Ταναγραία κόρη

Ομοιότητες	Διαφορές

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 29: **Η ηγεμονία της Θήβας**

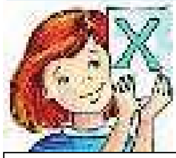

1. Να σημειώσεις ένα **Χ** εκεί που ταιριάζει :

	Αθηναϊκή ηγεμονία	Σπαρτιατική ηγεμονία	Θηβαϊκή ηγεμονία
Δημιουργήθηκε μετά τον Πελοποννησιακό πόλεμο.			
Δημιουργήθηκε μετά τους Περσικούς πολέμους.			
Ο σημαντικότερος ηγέτης της ήταν ο Περικλής.			
Δε συμφωνούσε με τους όρους της Ανταλκίδειας ειρήνης.			
Ο σημαντικότερος ηγέτης της ήταν ο Αγησίλαος.			
Οι σημαντικότεροι ηγέτες της ήταν ο Πελοπίδας και ο Επαμεινώνδας.			

2. Να ενώσεις τις αιτίες με τα αποτελέσματα:

ΑΙΤΙΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
Οι Σπαρτιάτες υπογράφουν ταπεινωτική ειρήνη με τους Πέρσες. ●	● Οι Σπαρτιάτες ξεκινούν πόλεμο με τους Θηβαίους.
Οι Θηβαίοι δε δέχονται τους όρους της ειρήνης. ●	● Οι Θηβαίοι νικούν τους Σπαρτιάτες στα Λεύκτρα.
Ο Επαμεινώνδας χρησιμοποιεί στη μάχη την τεχνική της λοξής φάλαγγας. ●	● Η θηβαϊκή κυριαρχία απλώνεται από τη Μακεδονία μέχρι τη Μεσσηνία.
Οι Θηβαίοι μετά την πρώτη νίκη τους ένιωσαν ισχυροί. ●	● Οι συμμαχίες στην Ελλάδα πρέπει να διαλυθούν.
Ο Πελοπίδας και ο Επαμεινώνδας σκοτώνονται. ●	● Οι ελληνικές πόλεις η μία μετά την άλλη χάνουν τη δύναμή τους.
Στην Ελλάδα οι εμφύλιοι πόλεμοι συνεχίζονται. ●	● Η θηβαϊκή ηγεμονία διαλύεται.

3. Να διαβάσεις τα παραθέματα 3 και 4 από το βιβλίο σου. Γιατί νομίζεις ότι τα στρατιωτικά σώματα του 1821 και του 1942 ονομάστηκαν έτσι;

....

....

....

....

5 Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 30: Η Μακεδονία, μια νέα ελληνική δύναμη

1. Να χρωματίσεις στο χάρτη το κράτος της Μακεδονίας και να σημειώσεις τα ονόματα των κυριότερων τόπων.

2. Να συμπληρώσεις την ακροστιχίδα του Μακεδόνα βασιλιά:

_ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ Γνωστή ήταν και η μακεδονική.

_ _ _ _ _ _ _ _ Ήταν ο στρατός του μακεδονικού κράτους.

_ _ _ _ _ _ Το μνημείο που στήθηκε στη Χαιρώνεια.

_ _ _ _ _ _ _ Ο Φίλιππος οργάνωσε και το ....

_ _ _ _ _ Εκεί βρίσκονταν τα χρυσωρυχεία.

_ _ _ _ _ _ _ Πρωτεύουσα του κράτους της Μακεδονίας.

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Στην .... έγινε το συνέδριο των ελληνικών πόλεων (αντ.).

Δεν συμφώνησαν να συμμετέχουν στην εκστρατεία εναντίον των Περσών.

3. Να διαβάσεις τα παραθέματα 1 και 2 και να γράψεις ποιες κατά τη γνώμη σου ήταν οι ικανότητες του βασιλιά Φίλιππου.

....

....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 31: Ο Μ. Αλέξανδρος καταλαμβάνει τη Μ. Ασία και την Αίγυπτο

1. Να αντιστοιχίσεις:

Ισσός ●	● Ορίστηκε αρχηγός των Ελλήνων ο Αλέξανδρος.
Γρανικός ποταμός ●	● Τίμησε τον Αχιλλέα.
Αλεξάνδρεια ●	● Πόλη που ίδρυσε ο Μ. Αλέξανδρος.
Δαρείος ●	● Η πρώτη μάχη εναντίον των Περσών.
Τροία ●	● Τον νίκησε ο Μ. Αλέξανδρος.
Κόρινθος ●	● Η δεύτερη μάχη εναντίον των Περσών.

2. Να βάλεις ένα Χ στην πρόταση που δίνει τη σημερινή σημασία της φράσης «γόρδιος δεσμός»:

☐ Μια πολύ στενή σχέση ανάμεσα σε δύο ανθρώπους .

☐ Μια κατάσταση πολύ μπερδεμένη που δεν είναι εύκολο να την καταλάβουμε.

☐ Ένας πολύ χαλαρός κόμπος που γίνεται σ' ένα σκοινί.

3. Σταυρόλεξο

Οριζόντια

1. Ανέβηκε στο θρόνο της Μακεδονίας μετά το θάνατο του πατέρα του.
2. Ήθελε να φτάσει με το στρατό του μέχρι τα βάθη της ....
3. Στην .... έδωσε μια πολύ αποφασιστική μάχη.
4. Ήταν αγαπημένος ήρωας του Μ. Αλεξάνδρου.
5. Δάσκαλός του στον οποίο είχε πολύ μεγάλη αδυναμία.

Κάθετα

1. Μεγάλη εντύπωση του έκανε η χώρα των ....
2. Ο σημαντικότερος ποταμός στην Αίγυπτο.
3. Η πρώτη μάχη που έδωσε ο Μ. Αλέξανδρος με τους Πέρσες έγινε στον ....
4. Στην αρχή της εκστρατείας ο Μ. Αλέξανδρος πέρασε από την ....
5. Ήταν ο βασιλιάς των Περσών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 32: **Η πορεία προς την Ινδία. Το τέλος της εκστρατείας**

1. Να παρατηρήσεις το χάρτη. Να σημειώσεις με κόκκινα βέλη την πορεία του Μ. Αλεξάνδρου μέχρι και την επιστροφή στα Σούσα.

2. Τώρα να συμπληρώσεις την ιστορική γραμμή με τη χρονολογία της κάθε μάχης και τον τόπο όπου έγινε:

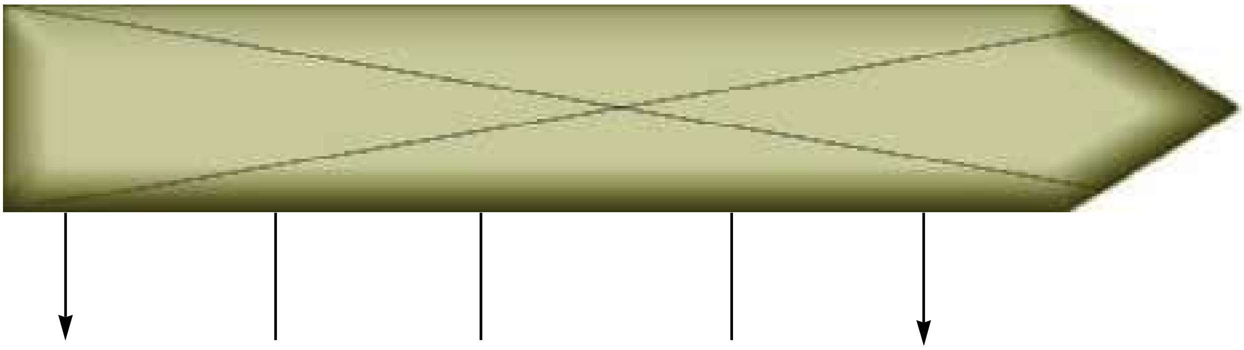

....

334 π. Χ. .... 324 π. Χ.

3. Φαντάσου πως είσαι ένας δημοσιογράφος της εποχής και παίρνεις μια συνέντευξη από το Μ. Αλέξανδρο. Να γράψεις τις ερωτήσεις που θα ήθελες να του κάνεις.

....

....

....

....

....

....

....

....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 33: Ο θάνατος του Μ. Αλεξάνδρου

1. Να βάλεις μπροστά από κάθε πρόταση **Σ** για το σωστό και **Λ** για το λάθος:

- ☐ Ο Μ. Αλέξανδρος αποφάσισε να κάνει πρωτεύουσα του τεράστιου κράτους του τα Σούσα.
- ☐ Πολλά κράτη έστειλαν αντιπροσώπους για να τον τιμήσουν.
- ☐ Ο Μ. Αλέξανδρος ήθελε μόνο να κατακτά νέες χώρες, χωρίς να ενδιαφέρεται για τον πολιτισμό τους.
- ☐ Οι στρατιώτες του χάρηκαν όταν αρρώστησε βαριά, γιατί όλα αυτά τα χρόνια είχαν κουραστεί από τους συνεχόμενους πολέμους.
- ☐ Πολλοί κάτοικοι ήρθαν από την Ελλάδα για να ζήσουν στα νέα μέρη που κατέκτησε ο Μ. Αλέξανδρος.
- ☐ Πάρα πολλές ιστορίες γράφτηκαν που μιλούσαν για τα κατορθώματα του μεγάλου βασιλιά.

2. Να βάλεις μέσα στους κίτρινους κύκλους τα αποτελέσματα της εκστρατείας του Μ. Αλεξάνδρου που νομίζεις ότι είναι θετικά και στους μπλε τα αρνητικά.

(μακροχρόνιος πόλεμος, επαφή με πολιτισμούς άλλων λαών, γνωριμία νέων χωρών, θάνατος πολλών στρατιωτών, πρόοδος στις επιστήμες, μείωση του πληθυσμού στην Ελλάδα)

3. Φαντάσου ότι είσαι ένας από αυτούς που ακολουθούσαν τον Μ. Αλέξανδρο (ιστορικός, γεωγράφος, μηχανικός, καλλιτέχνης) και κρατάς ημερολόγιο. Να παρουσιάσεις γραπτά τις εντυπώσεις σου από μια σημαντική μέρα της εκστρατείας.

Σήμερα............ ...... π.Χ.

ΚΛΑΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Επαναληπτικό μάθημα

1. Να συμπληρώσεις την ακροστιχίδα των .... πολέμων.

_ _ _ _ _ _ _	Οι Έλληνες της Μ. Ασίας καταπιέζονταν από το .... κράτος.
_ _ _ _ _ _ _ _ _	Στη Μ. Ασία έστειλαν βοήθεια από την Ελλάδα μόνο οι Αθηναίοι και οι ....
_ _ _ _ _ _ _	Πόλη της Ιταλίας που στο Αρχαιολογικό της Μουσείο βρίσκεται μαρμάρινη προτομή του Μιλτιάδη.
_ _ _ _ _ _ _ _ _	Στη ναυμαχία της .... οι Έλληνες πέτυχαν μια μεγάλη νίκη.
_ _ _ _ _	Μπροστά στον κίνδυνο των Περσών οι Έλληνες έκαναν σύσκεψη στον ....
_ _ _ _ _ _ _ _	Όταν οι Πέρσες έφτασαν στην Αθήνα, όλοι οι .... της είχαν φύγει.
_ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Αρχηγός των Ελλήνων στη μάχη του Μαραθώνα (με άρθρο).
_ _ _ _ _	Οι Αθηναίοι και οι .... έκαψαν τις Σάρδεις.

2. Φαντάσου ότι ζεις στην Αθήνα ή τη Σπάρτη την εποχή που ξέσπασε ο Πελοποννησιακός πόλεμος. Τι θα έλεγες στους συμπολίτες σου, προκειμένου να τους πείσεις να μην ξεκινήσουν τον πόλεμο;

3. Αφού διαβάσεις τα παραθέματα 1 και 2 από το κεφάλαιο 29 του βιβλίου σου, να καταγράψεις κάποια στοιχεία σχετικά με την προσωπικότητα του Πελοπίδα και του Επαμεινώνδα.

ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ	ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....

4. Να συμπληρώσεις το σταυρόλεξο:

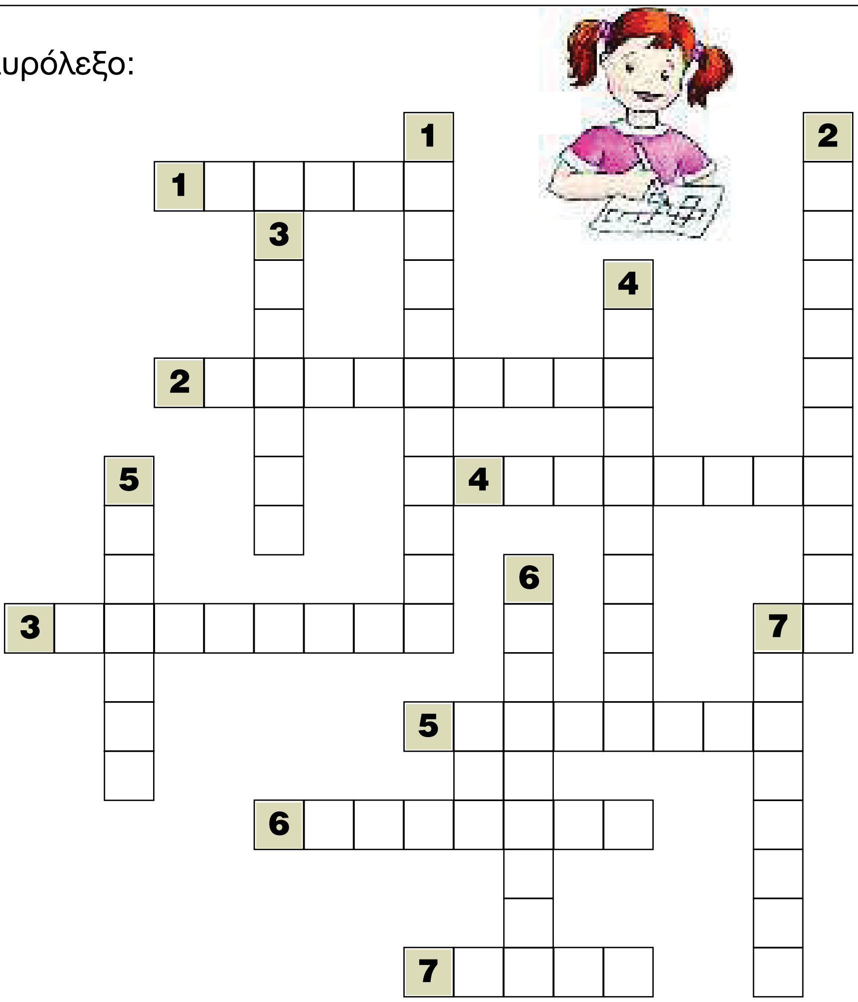

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Η πρωτεύουσα του κράτους της Μακεδονίας.
2. Εκεί το 331 π. Χ. ο στρατός του Δαρείου νικήθηκε.
3. Ο πατέρας του Μ. Αλεξάνδρου.
4. Εκεί θάβονταν οι Μακεδόνες βασιλιάδες.
5. Πολύ ισχυρό όπλο του Φιλίππου ήταν η μακεδονική.....
6. Το όνομα του δεσμού που έκοψε ο Μ. Αλέξανδρος κτυπώντας τον με το ξίφος του.
7. Ο βασιλιάς Δαρείος ο Γ′ παρατάχθηκε και περίμενε το Μ. Αλέξανδρο στην ....

ΚΑΘΕΤΑ

1. Ανέλαβε το βασίλειο της Μακεδονίας σε πολύ νεαρή ηλικία.
2. Το αγαπημένο άλογο του Αλέξανδρου.
3. Παραπόταμος του Ινδού ποταμού.
4. Στη μάχη που έγινε στη .... ο στρατός του Φιλίππου του Β′ νίκησε τους Έλληνες της νότιας Ελλάδας.
5. Ο Αλέξανδρος γοητεύτηκε από τις ομορφιές της χώρας του ποταμού ....
6. Ποταμός όπου δόθηκε αποφασιστική μάχη.
7. Εκεί πέθανε ο Αλέξανδρος το 323 π. Χ. .

5. Να συμπληρώσεις τα κενά με τις λέξεις που ταιριάζουν.

Μετά τους .... πολέμους η Αθήνα γίνεται το κέντρο μιας σημαντικής πανελλήνιας συμμαχίας, που τελικά έγινε................................ Αυτός ήταν ένας σημαντικός λόγος για να .... τη δύναμή της. Άλλοι παράγοντες που τη βοήθησαν να γίνει η .... πόλη της Ελλάδας ήταν ο ισχυρός αθηναϊκός ...., το .... πολίτευμα, η σημαντική προσωπικότητα του ...., η αγάπη των Αθηναίων για τα γράμματα, και όλα τα σπουδαία .... που έγιναν αυτή την εποχή. Γι αυτό και αυτός ο αιώνας, για την πόλη της Αθήνας , δίκαια ονομάστηκε.................................

4η ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

1 ΟΙ ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 34: Η αυτοκρατορία του Μ. Αλεξάνδρου χωρίζεται

1. Η ακροστιχίδα ενός βασιλείου

_ _ _ _	Έτσι ονόμασαν οι ιστορικοί τον Αλέξανδρο.
_ _ _ _ _ _ _ _ _	Η πρωτεύουσα του βασιλείου της Συρίας.
_ _ _ _ _ _ _ _	Οι στρατηγοί δεν μπορούσαν να βρουν λύση για τη διοίκηση του τεράστιου ....
_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Έτσι ονομάστηκε η εποχή μετά το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου.
_ _ _ _ _ _ _	Ο Μ. Αλέξανδρος πέθανε χωρίς να αφήσει ....
_ _ _ _ _ _ _	Το μεγαλύτερο βασίλειο ιδρύθηκε από τον .... (αντ.).
_ _ _ _ _ _	Στον ελλαδικό χώρο το βασίλειο της Μακεδονίας ερχόταν συχνά σε συγκρούσεις με τις πόλεις της .... Ελλάδας.
_ _ _ _ _ _ _ _	Ο Πτολεμαίος .... το κράτος της Αιγύπτου.
_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	Πόλη που γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη στις επιστήμες και στις τέχνες.

2. Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση:

Το κράτος του Μ. Αλεξάνδρου διασπάστηκε και χωρίστηκε, γιατί:
Α) το κατέκτησαν οι Ρωμαίοι. **Β)** δεν συμφωνούσαν οι στρατηγοί του.
Γ) δεν το διοίκησε σωστά ο διάδοχός του.
Το κράτος της Αιγύπτου είχε πρωτεύουσα
Α) τα Σούσα. **Β)** την Πέργαμο. **Γ)** την Αλεξάνδρεια.
Το κράτος της Συρίας ήταν δύσκολο να διοικηθεί, γιατί
Α) δεν κυβερνούσε καλά ο Σέλευκος. **Β)** ζούσαν πολλοί και διαφορετικοί λαοί.
Γ) χωρίστηκε σε μικρότερα κράτη

3. Κάνοντας ένα φανταστικό ταξίδι μέσα στο χρόνο βρίσκεσαι την ελληνιστική εποχή στην Αλεξάνδρεια. Να γράψεις ένα διάλογο που γίνεται ανάμεσα σ' εσένα και ένα κάτοικο της πόλης που θέλει να σε πληροφορήσει για τα αξιοθέατα και την ιστορία της.

....

....

....

....

....

....

....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 35: Ο Πύρρος, ο βασιλιάς της Ηπείρου

1. Να βάλεις τις προτάσεις στη σωστή σειρά:

- ☐ Ο Πύρρος δέχεται να βοηθήσει τον Κλεώνυμο να γίνει βασιλιάς στη Σπάρτη.
- ☐ Μετά το θάνατο του Πύρρου το κράτος της Ηπείρου θα περάσει στα χέρια των Μακεδόνων.
- ☐ Ο βασιλιάς της Ηπείρου, για να μεγαλώσει την κυριαρχία του, σχεδιάζει εκστρατεία στη Δύση.
- ☐ Στην ελληνιστική εποχή το κράτος της Ηπείρου γίνεται ισχυρό.
- ☐ Στην Ιταλία ο Πύρρος καταφέρνει να νικήσει δύο φορές τους Ρωμαίους χάνοντας όμως πολλούς στρατιώτες.
- ☐ Οι Σπαρτιάτες αντιστέκονται γενναία κι έτσι το σχέδιο του Πύρρου ματαιώνεται.
- ☐ Πολλές νέες πόλεις ιδρύονται στην Ήπειρο, οι οποίες στολίζονται με όμορφα οικοδομήματα.

2. Ο Πύρρος στη διάρκεια της βασιλείας του επηρεάστηκε από την προσωπικότητα του Μ. Αλεξάνδρου. Να διακρίνεις κάποιες ομοιότητες στους δύο άνδρες;

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ
....
....

3. Ο προπονητής της εθνικής ομάδας ποδοσφαίρου μετά τον αγώνα είπε στους δημοσιογράφους: «Νικήσαμε, αλλά η νίκη μας ήταν πύρρεια». Τι μπορεί να έγινε κατά τη διάρκεια του αγώνα; Δώσε τη δική σου εξήγηση.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 36: Η καθημερινή ζωή στα ελληνιστικά χρόνια

1. Η ακροστιχίδα της γλώσσας που μιλιέται αυτή την εποχή:

_ _ _ _ _ _ _ Στις νέες πόλεις πήγαν και πολλοί κάτοικοι από την ....
_ _ _ _ Ο απλός .... δούλευε όλη την ημέρα σκληρά.
_ _ _ _ _ _ _ _ Οι κάτοικοι των νέων πόλεων .... διάφορους θεούς.
_ _ _ _ _ _ _ _ _ Οι άνθρωποι συγκεντρώθηκαν στις πόλεις και .... (με άρθρο) ερήμωσε.
_ _ _ _ Χτίστηκαν πολλά όμορφα κτίρια και μεγάλοι ....
_ _ _ _ _ Μια από τις καινούριες θεές.
_ _ _ _ _ _ _ Όνομα θεού της Ανατολής.
_ _ _ _ _ _ _ _ _ Έργα που παίζονταν στο θέατρο με σοβαρό περιεχόμενο.
_ _ _ _ _ _ _ _ _ Στα μέρη που κατέκτησε ο Αλέξανδρος .... πολλές πόλεις.
_ _ _ _ _ _ _ _ Θεατρικά έργα με αστείο περιεχόμενο.
_ _ _ _ _ _ _ _ _ Πολύ σπουδαία ήταν αυτή που υπήρχε στην Αλεξάνδρεια (αντιστρ.).

2. Να βάλεις την κάθε φράση της παρένθεσης στη στήλη που ταιριάζει:

(λατρεία διάφορων θεών, πολυάριθμες πόλεις, μικρή ανάπτυξη, ανάπτυξη στην οικονομία, λατρεία των θεών του Ολύμπου, μικρές πόλεις)

Η ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Η ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ
....	....
....	....
....	....

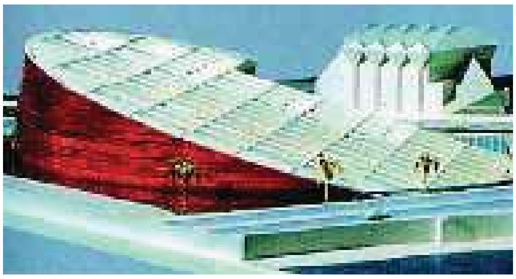

3. Στην εικόνα βλέπεις τη σύγχρονη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας. Να διαβάσεις το παράθεμα 3 από το κεφάλαιο 34 και να δικαιολογήσεις την απόφαση του αιγυπτιακού κράτους να δημιουργήσει μια καινούρια βιβλιοθήκη.

....
....
....
....
....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 37: Οι τέχνες και τα γράμματα στα ελληνιστικά χρόνια

1. Να αντιστοιχίσεις αυτά που ταιριάζουν:

Αρίσταρχος ●	● ιστορικός
Ευκλείδης ●	● γλύπτης
Λύσιππος ●	● μαθηματικός
Αρχιμήδης ●	● αστρονόμος
Πολύβιος ●	● μηχανικός

2. Να διακρίνεις μέσα στο τετράγωνο (οριζόντια, κάθετα ή διαγώνια) τα τρία από τα επτά θαύματα του κόσμου.

Φ	Τ	Ε	Κ	Φ	Δ	Α	Σ	Τ	Υ	Θ	Ο	Π	Α	Σ	Δ	Φ
Α	Α	Χ	Ο	Υ	Θ	Η	Ξ	Ι	Κ	Π	Λ	Μ	Ε	Τ	Α	Δ
Ε	Ρ	Ρ	Λ	Α	Ε	Ω	Ψ	Χ	Υ	Η	Ν	Μ	Κ	Λ	Θ	Ι
Β	Ω	Μ	Ο	Σ	Π	Ε	Ρ	Γ	Α	Μ	Ο	Υ	Ε	Δ	Ρ	Φ
Δ	Θ	Ε	Σ	Σ	Α	Ε	Π	Π	Ο	Ι	Ι	Α	Θ	Υ	Τ	Ρ
Ρ	Ρ	Η	Σ	Λ	Α	Ι	Λ	Η	Δ	Σ	Α	Ρ	Ρ	Ζ	Χ	Η
Α	Ε	Τ	Ο	Ν	Λ	Λ	Ρ	Π	Υ	Μ	Π	Τ	Ζ	Ν	Ο	Υ
Σ	Ρ	Υ	Σ	Φ	Α	Π	Ε	Ρ	Ι	Π	Ν	Ω	Δ	Κ	Υ	Μ
Ν	Ε	Ρ	Ρ	Ρ	Ε	Δ	Τ	Ξ	Α	Σ	Δ	Ζ	Ε	Ρ	Τ	Α
Κ	Ι	Ρ	Ο	Υ	Τ	Ρ	Π	Ε	Α	Ε	Υ	Τ	Ε	Ε	Ρ	Τ
Ξ	Η	Δ	Δ	Η	Α	Φ	Λ	Δ	Θ	Ν	Η	Α	Δ	Σ	Δ	Φ
Η	Π	Ψ	Ο	Ν	Ε	Ψ	Μ	Τ	Ξ	Δ	Δ	Ο	Φ	Γ	Β	Ω
Ι	Ξ	Ω	Υ	Θ	Ο	Χ	Θ	Σ	Μ	Σ	Ι	Υ	Γ	Α	Σ	Χ
Π	Η	Ρ	Ρ	Ξ	Λ	Δ	Ξ	Α	Ο	Α	Κ	Η	Ε	Υ	Θ	Ι
Υ	Ν	Τ	Φ	Μ	Κ	Ε	Η	Ζ	Π	Ζ	Μ	Ν	Τ	Ι	Π	Ο
Ξ	Π	Ε	Δ	Ι	Μ	Τ	Υ	Υ	Η	Β	Ν	Μ	Φ	Α	Α	Ρ
Π	Ι	Α	Β	Ο	Η	Ν	Ο	Η	Υ	Τ	Υ	Π	Ζ	Ζ	Θ	Σ

3. Να συμπληρώσεις το κείμενο χρησιμοποιώντας τις φράσεις της παρένθεσης.

(ελληνιστικός, τεράστια, Μ. Αλεξάνδρου, ακμή, οι επιστήμες)

Μετά το θάνατο του .... οι πρωτεύουσες των βασιλείων της Ανατολής γνώρισαν μεγάλη .... Τα κτίρια και τα γλυπτά της εποχής ήταν..............
Ιδιαίτερη ανάπτυξη είχαν ....
Ο πολιτισμός αυτής της περιόδου ονομάστηκε .... και διαδόθηκε σε όλα τα σημεία του τότε γνωστού κόσμου.

2 ΡΩΜΗ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 38: Το ρωμαϊκό κράτος

1. Να αντιστοιχίσεις αυτά που ταιριάζουν:

βασιλεία ●	● οι φτωχοί Ρωμαίοι
πατρίκιοι ●	● η θητεία τους κρατούσε ένα χρόνο
πελάτες ●	● την αποτελούσαν μόνο πατρίκιοι
πληβείοι ●	● το πρώτο πολίτευμα της Ρώμης
ύπατοι ●	● οι Ρωμαίοι ευγενείς
σύγκλητος ●	● η μεσαία τάξη στη Ρώμη

2. Να ενώσεις με βελάκια τις λέξεις από την κάθε στήλη που ταιριάζουν μεταξύ τους περισσότερο:

αρχαία Σπάρτη	αρχαία Ρώμη	αρχαία Αθήνα
είλωτες περίοικοι Σπαρτιάτες πολίτες	πελάτες πατρίκιοι πληβείοι	Αθηναίοι πολίτες δούλοι μέτοικοι

3. Στην εικόνα βλέπεις μια πόλη - κράτος όπως ήταν και η Ρώμη.

α) Θυμάσαι τι ήταν η πόλη - κράτος;

....
....
....
....
....

β) Ποιες άλλες πόλεις - κράτη ξέρεις;

....
....
....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 39: Η Καρχηδόνα συγκρούεται με τη Ρώμη

1. Να σημειώσεις ένα **Χ** εκεί που ταιριάζει:

	Μ. Αλέξανδρος	Αννίβας
Ήταν ικανός στρατηγός.		
Εκστράτευσε σε άλλη ήπειρο.		
Είχε μεγάλο στρατό.		
Γνώρισε ήττα.		
Ίδρυσε νέες πόλεις.		
Αντιμετώπισε πολλές δυσκολίες.		
Διέδωσε τον πολιτισμό.		

2. Αν ζούσες στην Καρχηδόνα κι έβλεπες την πόλη σου να καταστρέφεται από τους Ρωμαίους, πώς θα αισθανόσουν; Να περιγράψεις τα συναισθήματά σου.

....
....
....
....
....
....
....
....

3. Η έκφραση «ο Αννίβας προ των πυλών» έμεινε στην ιστορία, όταν ο Αννίβας έφτασε απειλητικός έξω από τη Ρώμη. Να σημειώσεις πώς χρησιμοποιούμε σήμερα αυτή τη φράση:

- ☐ Όταν περιμένει κάποιος να συμβεί ένα σημαντικό γεγονός.
- ☐ Όταν ξαφνικά παρουσιάζεται μεγάλος κίνδυνος.
- ☐ Όταν κάποιος χτίζει τις πύλες μιας πόλης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 40: Η υποταγή του ελληνικού κόσμου

1. Να βάλεις στη σωστή σειρά τα γεγονότα.

- ☐ Οι Ρωμαίοι υποτάσσουν τη Μακεδονία.
- ☐ Οι Ρωμαίοι, αφού νίκησαν τον Αννίβα, επιθυμούν να κατακτήσουν την Ελλάδα..
- ☐ Οι Έλληνες νικήθηκαν στην περιοχή της Λευκόπετρας.
- ☐ Ο ελληνικός κόσμος υποτάσσεται στους Ρωμαίους.
- ☐ Καταστρέφεται η πόλη της Κορίνθου.

2. Με ποιον τρόπο, κατά τη γνώμη σου, θα μπορούσαν οι Έλληνες να αντιμετωπίσουν τους Ρωμαίους και να μη χάσουν την ελευθερία τους;

....

....

....

....

....

....

3. Σταυρόλεξο

Οριζόντια

1. Εκεί δόθηκε η τελική μάχη με τους Ρωμαίους.
2. Ήθελαν να κατακτήσουν και την Ελλάδα.
3. Οι Μακεδόνες ηττήθηκαν στις .... Κεφαλές.
4. Μια συμπολιτεία.
5. Η Μακεδονία έγινε ρωμαϊκή ....

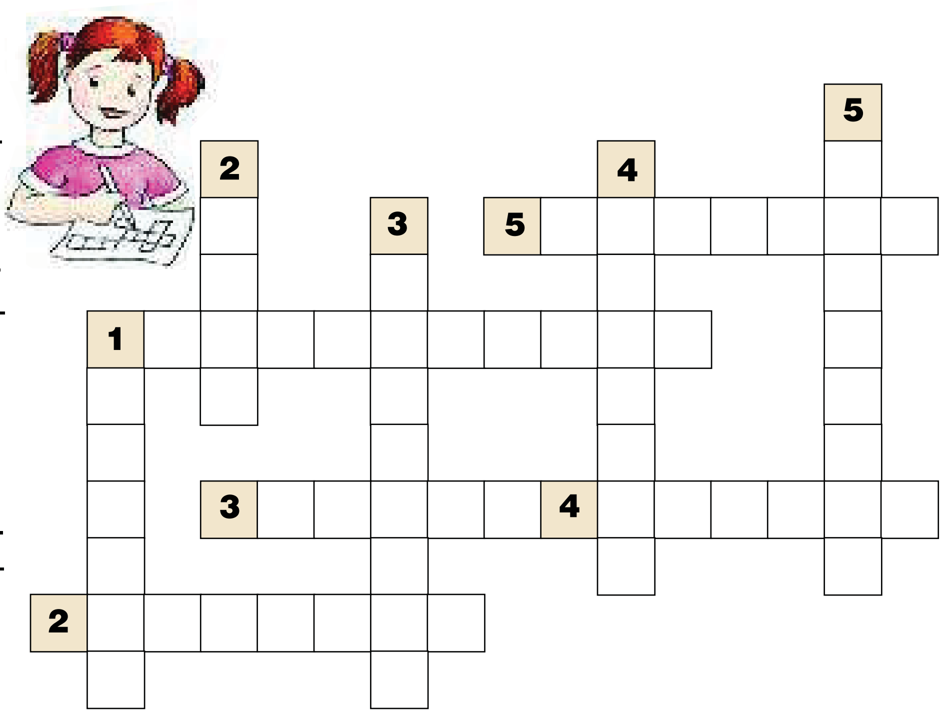

Κάθετα

1. Το 2ο αιώνα π.Χ. το πιο .... κράτος στην Ελλάδα ήταν η Μακεδονία.
2. Όλες οι πόλεις της συμπολιτείας ήταν μεταξύ τους ....
3. Καταστράφηκε ολοκληρωτικά από τους Ρωμαίους.
4. Ο τελευταίος Μακεδόνας βασιλιάς.
5. Η συμπολιτεία που το νόμισμά της παρουσιάζεται στην εικόνα 3.

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ Επαναληπτικό μάθημα

1. Να βάλεις ένα **Σ** για το σωστό και ένα **Λ** για το λάθος:

- [ ] Ο Μ. Αλέξανδρος πέθανε χωρίς να έχει ορίσει διάδοχό του.
- [ ] Το κράτος του χωρίστηκε στο κράτος της Αιγύπτου και της Μακεδονίας.
- [ ] Το κράτος της Αιγύπτου είχε πρωτεύουσα τα Σούσα.
- [ ] Μετά το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου το κράτος της Μακεδονίας άρχιζει να χάνει σιγά σιγά τη δύναμή του.
- [ ] Ο Πύρρος θέλησε να μεγαλώσει το κράτος του εκστρατεύοντας στη Δύση, όπως ο Αλέξανδρος στην Ανατολή.
- [ ] Ο Πύρρος εκστράτευσε στη Μικρά Ασία και την Κρήτη, όπου σκοτώθηκε.

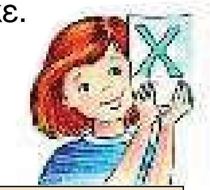

2. Σημειώνω ένα **Χ** εκεί που ταιριάζει:

	Ελλάδα	**Καρχηδόνα**	**Ρώμη**
Αννίβας			
Τίβερης			
Περσέας			
Αχαϊκή συμπολιτεία			
Σκιπίωνας			
φοινικική αποικία			

3. Να διαβάσεις το παράθεμα 1 από το κεφάλαιο 39 και να ζωγραφίσεις, όπως φαντάζεσαι, το πέρασμα των Άλπεων από το στρατό του Αννίβα.

4. Να συμπληρώσεις το κείμενο χρησιμοποιώντας τις λέξεις της παρένθεσης:
(Σύγκλητος, Έλληνες, Λευκόπετρα, Καρχηδόνα, πληβείοι, 1ος αιώνας, ρωμαϊκό κράτος, ύπατοι, Σκιπίωνας, Αχαϊκή συμπολιτεία)

Το .... αναπτύχθηκε γρήγορα. Για πολλά χρόνια υπήρχαν αναταραχές εξαιτίας της σύγκρουσης των πατρικίων με τους .... Στη διακυβέρνηση του κράτους μεγάλη δύναμη είχαν οι ...., ενώ η .... είχε έργο κυρίως συμβουλευτικό. Η Ρώμη ανησύχησε πολύ από την ανάπτυξη της .... Έγιναν μεταξύ τους μακροχρόνιοι πόλεμοι. Τελικά ο στρατηγός .... την κατέστρεψε ολοκληρωτικά. Στη συνέχεια οι Ρωμαίοι συγκρούστηκαν και με τους .... Η τελευταία μάχη έγινε στη .... όπου ο ρωμαϊκός στρατός νίκησε το στρατό της .... Στο τέλος του .... όλος ο ελληνικός κόσμος είχε υποταχθεί στους Ρωμαίους.

5η ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 41

α. Μια παράσταση αρχαίου θεάτρου

1. Μπορείς να ψάξεις σε διάφορα περιοδικά και εφημερίδες να βρεις τίτλους από παραστάσεις αρχαίου θεάτρου; Να τις κόψεις και να φτιάξεις ένα κολάζ το οποίο θα βάλεις στην τάξη σου.

2. Στο βιβλίο σου γνώρισες ποιητές της τραγωδίας, όπως, ο Αισχύλος, ο Σοφοκλής και ο Ευριπίδης και της κωμωδίας, όπως ο Αριστοφάνης. Πολλές φορές τα έργα τους είχαν θέματα από τη μυθολογία, την ιστορία ή και από την καθημερινή τους ζωή.
Γράψε κι εσύ μια θεατρική σκηνή για ένα γεγονός που θεωρείς σημαντικό.

β. Η γλώσσα που μιλάω

1. «Ομιλείτε Ελληνικά!»
Καθημερινά χρησιμοποιούμε για ευκολία λέξεις που προέρχονται από άλλες γλώσσες. Κι όμως για κάθε μία από αυτές υπάρχει η αντίστοιχη στην ελληνική. Θα μπορούσες να ψάξεις να βρεις ποιες είναι οι αντίστοιχες ελληνικές λέξεις;

ανσανσέρ (γαλλική) =	μπόι (τουρκική) =
τραίνο (γαλλική) =	σινεμά (γαλλική) =
γκαρσόνι (γαλλική) =	σπίτι (ιταλική) =
μουσαφίρης (τουρκική) =	βάλτος (σλαβική) =
σωφέρ (γαλλική) =	κομπιούτερ (αγγλική) =
ίντερνετ (αγγλική) =	τέντζερης (τουρκική) =
πόρτα (λατινική) =	μπάσκετ (αγγλική) =
μαχαλάς (τουρκική) =	

2. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις που ταιριάζουν.

Το ύδωρ	το παιδί
Η ξυμφορά	το κουδούνι
Ο κώδων	η συμφορά
Ο παις	το νερό
Η γυνή	ο άνδρας
Ο ανήρ	εμείς
Ημείς	η γυναίκα
Ούτοι	η αλεπού
Ειμί	αυτοί
Η αλώπηξ	είμαι
Ο οίνος	το μάτι
Ο άρτος	το κρασί
Ο οφθαλμός	το ψωμί

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 42: Μια μέρα στην αρχαία Ολυμπία

Η επίσκεψη που έκαναν τα παιδιά στην Αρχαία Ολυμπία ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα. Η μέρα πέρασε όμορφα˙ τα πράγματα που έμαθαν εξερευνώντας τον αρχαιολογικό χώρο και το μουσείο ήταν συναρπαστικά.

Καιρός λοιπόν να οργανώσεις τη δική σου επίσκεψη!

1. Να επιλέξεις έναν αρχαιολογικό χώρο ή ένα μουσείο της περιοχής σου που θα ήθελες να επισκεφτείς. Να μεταφέρεις την ονομασία στο χάρτη της Ελλάδας.

Θα επισκεφτώ ....

2. Να καταγράψεις τα κτίρια που βρίσκονται στο χώρο τον οποίο επισκέφτηκες και, αξιοποιώντας τις πληροφορίες που έμαθες σχετικά με αυτά, να αναφέρεις σε ποια ιστορική περίοδο ανήκουν.

....

....

....

....

....

3. Να χρησιμοποιήσεις διάφορα μέσα συλλογής πληροφοριών: τη φωτογραφική σου μηχανή, το σημειωματάριό σου, ενημερωτικό υλικό που προσφέρεται στο χώρο που επισκέφτηκες. Να ζωγραφίσεις στη συνέχεια κάτι από αυτά που είδες και σου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση.

4. Να φτιάξεις, αξιοποιώντας όλο το σχετικό υλικό που έχεις συγκεντρώσει, έναν μικρό τουριστικό οδηγό που θα εξηγεί τα βασικότερα στοιχεία από τον τόπο που επισκέφτηκες.

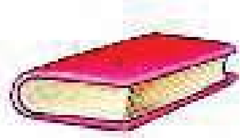

6η ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 43: Η ιστορία του τόπου μου

Ο τόπος που ζω

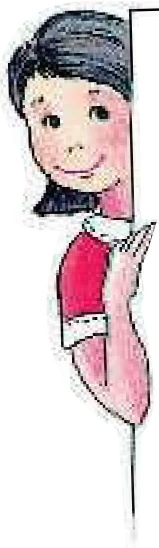

1. α) Πώς λέγεται ο νομός που βρίσκεται ο τόπος όπου κατοικείς;

....

Να τον χρωματίσεις στο χάρτη.

β) Ποια είναι η πόλη ή το χωριό σου;

....

Να σημειώσεις τη θέση της / του στο χάρτη.

γ) Ποιες άλλες πόλεις του νομού γνωρίζεις;

....

2. Να φτιάξεις ένα ενημερωτικό φυλλάδιο με βασικές πληροφορίες και φωτογραφίες του τόπου σου και να το παρουσιάσεις στην τάξη.

Από το χθες στο σήμερα

1. Γνωρίζεις αν ο τόπος σου ονομαζόταν διαφορετικά στο παρελθόν; Να γράψεις και τις δύο ονομασίες.

....

....

2. Φτιάξε με χαρτόνι μια ιστορική γραμμή και χώρισέ την σε ιστορικές περιόδους. Προσπάθησε να σκεφτείς κάτι που βρέθηκε ή χτίστηκε στην περιοχή σου σε κάθε περίοδο. Ζωγράφισέ το ή κόλλησε μια μικρή φωτογραφία του πάνω στην γραμμή. Με τη βοήθεια του δασκάλου σου να επιλέξεις σωστά την αντίστοιχη περίοδο.

Άκρως οικογενειακόν

1. Να φτιάξεις κι εσύ το δικό σου οικογενειακό δέντρο σ' ένα μεγάλο χαρτί και να το παρουσιάσεις στην τάξη.

2. Να γράψεις την ιστορία της οικογένειάς σου και να την παρουσιάσεις στην τάξη. Αν θες, μπορείς να αναφέρεις και κάποια ξεχωριστά περιστατικά, όπως π.χ. πώς γνώρισε ο παππούς σου τη γιαγιά σου.

3. Εξερευνώντας το επώνυμό σου!
Να ψάξεις να βρεις πληροφορίες για το επίθετό σου, ρωτώντας τους μεγαλύτερους. Χρησιμοποιώντας τες προσπάθησε να εξηγήσεις τι σημαίνει και πώς προήλθε.

……………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………………………

Το πανηγύρι

1. Να βρεις φωτογραφίες με παραδοσιακές φορεσιές του τόπου σου ή να τις ζωγραφίσεις.

2. Έχεις πάει σε πανηγύρι που γίνεται στην περιοχή σου για τη γιορτή κάποιου αγίου; Να περιγράψεις τις εκδηλώσεις που έχουν σχέση με την παραδοσιακή μουσική, τους χορούς και τα φαγητά εκείνης της ημέρας.

3. Ο Μανόλης έχει μάθει πολλά πράγματα από τον παππού του. Να πάρεις κι εσύ μια συνέντευξη από τον παππού ή τη γιαγιά σου ή από ένα άλλο ηλικιωμένο πρόσωπο. Να προσπαθήσεις να τον ρωτήσεις για παραμύθια, τραγούδια, παροιμίες και τοπικά έθιμα από το παρελθόν. Στη συνέχεια να παρουσιάσεις το υλικό που συγκέντρωσες στην τάξη.

Στα ίχνη ενός μνημείου

1. Να σχεδιάσεις έναν απλό πολεοδομικό χάρτη του τόπου σου.
Να σημειώσεις με απλά σύμβολα - σκίτσα τα πιο γνωστά μνημεία.

2. Να διαλέξεις το αγαπημένο σου μνημείο. Να το φωτογραφίσεις ή να το ζωγραφίσεις. Στη συνέχεια να συγκεντρώσεις πληροφορίες για την ιστορία του και να παρουσιάσεις την εργασία σου στην τάξη.

3. α) Ποια μέρη προτιμούν όσοι επισκέπτονται τον τόπο σου;

… …

… …

… …

…………………………………………………………………………………

β) Τι νομίζεις ότι θα μπορούσαν να κάνουν οι υπεύθυνοι της περιοχής ώστε να αυξηθεί ο τουρισμός;

……………………………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………………………